

Van zichtbaarheid tot landelijke trends

Factoren die leiden tot electoraal succes
in de lokale politiek in Zuid-Holland en het
verschil tussen theorie en praktijk

Voorwoord

Voordat ik aan de Masteropleiding Beleid & Politiek begon, deed ik de Masteropleiding Global History & International Relations. Vanwege COVID-19 kon ik deze helaas niet binnen een jaar afmaken; het NIOD was gesloten tijdens de allereerste golf. Ik was gaan zoeken naar een mogelijke tweede opleiding, simpelweg om mijn horizon te verbreden en mijn kansen op de arbeidsmarkt te vergroten. Zo ben ik uiteindelijk in september begonnen met een tweede Masteropleiding: Beleid & Politiek. Ik moest echter tegelijkertijd wel nog werken aan de scriptie van Global History & International Relations. Het was soms zwaar, maar uiteindelijk wel redelijk goed te combineren. Ondertussen weet ik, op het moment dat ik dit voorwoord schrijf, ook dat de scriptie van Global History & International relations is beoordeeld met een 8. Nu alleen nog deze scriptie inleveren en hopen op een mooi resultaat.

Voor het schrijven van deze scriptie wil ik allereerst mijn scriptiebegeleider, Steven Blok, bedanken. Dankzij zijn feedback heb ik lastige keuzes kunnen maken en de scriptie nog beter kunnen aanscherpen. Daarnaast hielp hij mij in zaken zoals het theoretisch en methodologisch kader, twee onderdelen van een scriptie die ernstig verschilden tussen Global History & International Relations en Beleid & Politiek. Verder wil ik ook (al vast) dr. Agnieszka Kanas bedanken voor het beoordelen van deze scriptie als tweede lezer.

Niet alleen schreef ik deze scriptie ter afronding van de opleiding, maar ook voor mijn stage bij GroenLinks Nissewaard. Bij deze kleine, opbouwende partij werd ik begeleid door Vera Bik, die een aantal interviews heeft geregeld via haar netwerk. Ik werd tijdens mijn stage verder ook goed meegenomen in de werkprocessen van een partij in opbouw. Dit was een leerzame en zeer interessante periode waar ik haar graag voor wil bedanken.

Graag zou ik Tom van der Meijden, Elise Voogd, Mees Jansen en Abdullah Uysal willen bedanken. Samen vormden we een scriptiekring onder Steven Blok. We kwamen regelmatig, weliswaar online, bij elkaar om feedback te geven op elkaars stukken. Deze momenten hebben mij goed geholpen om opnieuw bijvoorbeeld scherpere keuzes te maken. Daarnaast wil ik nog kort mijn vrienden bedanken, Bas van Asten en Tom Dinh, voor hun uitgebreide en heldere uitleg van regressieanalyses (wat overigens een hele opgave was via WhatsApp). Ook wil ik alle respondenten nog bedanken voor hun tijd en moeite.

Ik wil verder nog mijn ouders, René en Joyce, bedanken voor het lezen van de scriptie. Dankzij hen zijn veel taalkundige fouten en vaagheden verbeterd, waardoor de leesbaarheid van deze scriptie is verbeterd. Als laatste wil ik nog mijn vriendin, Amber Christen, bedanken. Ook zij heeft goed gekeken naar taalkundige fouten en vaagheden. Bovendien heeft zij de lay-out van de scriptie grotendeels opgemaakt, waaronder het voorblad, wat zij vaker doet met haar grafisch ontwerpbedrijf AllColour Media.

Abel Snel

Spijkenisse, 8 augustus 2021

Samenvatting

Deze scriptie analyseert factoren die electoraal succes in de lokale politiek van Zuid-Hollandse gemeentes kunnen beïnvloeden. Hiervoor is academische literatuur onderzocht en niet alleen gebruikt als secundaire bron, maar ook als primaire bron om te achterhalen waarom dergelijke resultaten naar voren waren gekomen in de geraadpleegde literatuur. Verder zijn interviews afgenomen met lokale gemeenteraadsleden en een partijbestuurslid. De resultaten van het interview zijn vervolgens vergeleken met de geraadpleegde literatuur. Hieruit blijkt dat, naast overlappingsen, ook verschillen bestaan tussen theorie en praktijk. Niet alleen zijn meerdere vormen van electoraal succes gevonden, ook zijn meer factoren gevonden die hierop van invloed zijn. Sommige van deze factoren corresponderen met meerdere vormen van electoraal succes, terwijl andere factoren slechts met één specifieke vorm van electoraal succes corresponderen. Tevens is getoond dat de context bepalend is in het verschil tussen theorie en praktijk.

Inhoudsopgave

1. INLEIDING	6
1.1 DOELSTELLING	6
1.2 MAATSCHAPPELIJKE EN BESTUURSKUNDIGE RELEVANTIE	7
1.3 WETENSCHAPPELIJKE RELEVANTIE	8
1.4 HOOFDVRAAG EN DEELVRAGEN	9
1.5 LEESWIJZER	10
2. THEORETISCH KADER	11
2.1 EEN KORTE RECENTE GESCHIEDENIS VAN ELECTORAAL SUCCES.....	11
De rechtse partijen tussen 1998 en 2015: wat ging fout?.....	11
Het schommelende succes van GroenLinks.....	13
2.2 ALGEMENE LITERATUUR	16
Functies van partijen en Web 1.5	16
2.3 ELECTORAAL SUCCES	18
Een aantal verschillende factoren.....	19
De mogelijke definitie van electoraal succes	20
2.4 DE LOKALE POLITIEK	21
De (in)formele contacten.....	21
Meer diepgang in zuidwestelijke regio's nodig.....	23
2.5 CONCEPTUEEL MODEL	24
3. METHODOLOGIE	26
3.1 OPERATIONALISERING.....	26
3.2 RESEARCH DESIGN	29
3.3 DATAVERZAMELING.....	29
3.4 ANALYSE	31
3.5 VALIDITEIT EN BETROUWBAARHEID	32
4. VERDIEPING VAN ELECTORAAL SUCCES	34
4.1 ELECTORAAL SUCCES VERDER VERKENNEN	34
4.2 DE FACTOREN DIE TOT ELECTORAAL SUCCES KUNNEN LEIDEN	36
5. PRAKTISCH ELECTORAAL SUCCES	40
5.1 DE VELE DEFINITIE'S VAN ELECTORAAL SUCCES	40
Electoraal succes als zetelaantal.....	40
Een ander soort electoraal succes.....	41

5.2 FACTOREN DIE TOT ELECTORAAL SUCCES IN DE PRAKTIJK KUNNEN LEIDEN	42
Factoren waar partijen en politici invloed op hebben.....	42
Factoren waar partijen en politici geen invloed op hebben.....	46
5.3 FACTOREN LINKEN AAN ELECTORAAL SUCCES	46
6. LITERATUUR EN PRAKTIJK.....	49
6.1 SUCCES: ZETELWINST OF VOOR DE KIEZER?	49
6.2 DE MEEST VOORKOMENDE FACTOR	50
6.3 VERSCHILLEN ANALYSEREN.....	51
Context gebonden.....	51
Factoren testen.....	53
7. CONCLUSIE EN DISCUSSIE	58
DISCUSSIE.....	60
8. AANBEVELING VOOR PARTIJEN	61
9. BIJLAGEN.....	65
BIJLAGE 1.....	65
BIJLAGE 2.....	67
BIJLAGE 3.....	67
Interviewvragen.....	67
Axiale en selectieve codering	68
10. LITERATUURLIJST	69

1. Inleiding

In 2015 kwam het boek *De puinhopen van rechts* uit. Auteurs Chris Aalberts en Dirk-Jan Keijser onderzochten aan de hand van 40 betrokkenen bij onder andere de Lijst Pim Fortuyn (LPF), Trots op Nederland (TON) en de Partij voor de Vrijheid (PVV) de versplintering op politiek rechts. Die nieuwe partijen zijn door de auteurs nauwkeurig beschreven; denk aan hoe deze partijen opgebouwd waren, hoe de leiders deze partijen tot een succes probeerden te maken, wie actief waren, waar deze partijen inhoudelijk voor stonden en hoe een aantal partijen tot een einde kwam (Aalberts & Keijser, 2015). Het is een boek dat vertelt wat je vooral niet moet doen in de landelijke politiek als rechtse partij wanneer een partij wordt opgebouwd. Maar wat zou je dan wel concreet moeten doen om electoraal succes te verkrijgen?

De aanleiding voor het onderzoeken hoe een politieke partij electoraal succes kan boeken, is te vinden in mijn stageplek bij GroenLinks Nissewaard, het boek *De puinhopen van rechts* en de geschiedenis van GroenLinks en rechts-populistische partijen. GroenLinks Nissewaard moet de partij weer opnieuw opbouwen nadat het in 2014 niet in de gemeenteraad kwam en vervolgens niet deelnam aan de gemeenteraadsverkiezingen van 2018. Landelijk waren in maart van dit jaar (2021) ook nog eens de Tweede Kamerverkiezingen. Daarbovenop zijn volgend jaar opnieuw de gemeenteraadsverkiezingen in Nissewaard. Kortom, de politieke agenda staat de komende periode bomvol. Het opbouwen van een partij zou dus snel moeten gebeuren.

1.1 Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is om inzichten te verkrijgen in de werking van lokaal passief kiesrecht en campagnevoering in een moderne democratie als Nederland. Door de veranderingen in technologie en de maatschappij (individualisering) is ook het politieke landschap veranderd en lopen onderzoeken, waarvan veel tussen 1995 en 2010 zijn geschreven, alweer achter de feiten aan (Bekkers, 2017). Dit geldt niet alleen voor de landelijke politiek, maar ook zeker voor de lokale politiek. De oorzaak waarom onderzoeken inmiddels achterlopen, is hoogstwaarschijnlijk te vinden in decentralisatie: veel onderzoeken waren gericht op een gecentraliseerde overheid. In de huidige situatie spelen gemeentes en gemeenteraden dus een belangrijk rol voor

Nederlanders. Na decentralisatie zijn onafhankelijke lokale partijen tevens groter geworden.

De Raad van Openbaar Bestuur (2020) meent dan ook dat 'het gekozen politieke orgaan door de kleinere afstand tot de lokale samenleving makkelijker aanspreekbaar is. Dit zorgt ervoor dat de invloed van de lokale samenleving op de besluitvorming groter is' (Raad voor het Openbaar Bestuur, 2020). Een dergelijke gedachtegang sluit naadloos aan op de doelen van onafhankelijke lokale partijen, die veelal de 'kloof tussen burger en bestuur' willen dichten (Derksen, 2003; Boogers, Lucardie & Voerman, 2007; Boogers & Voerman, 2010; Boogers & Voerman, 2020). Verder wordt in deze masterscriptie onderzocht of de literatuur aansluit op de praktijk door de twee met elkaar te vergelijken.

1.2 Maatschappelijke en bestuurskundige relevantie

Het tijdsbestek is kort als GroenLinks Nissewaard besluit om direct bij de eerstvolgende gemeenteraadsverkiezing mee te willen doen. Dat vormt dus een vrij groot probleem, aangezien onder andere het partijprogramma en een kandidatenlijst opgesteld moeten worden. Dit toont direct de maatschappelijke relevantie van dit onderzoek naar electoraal succes: Nederlanders kunnen met dit onderzoek wellicht makkelijker keuzes maken met betrekking tot de communicatie met het electoraat en campagnevoering. De democratie kan in potentie tevens sterker worden met een onderzoek naar electoraal succes, aangezien burgers beter actief kunnen participeren in politieke besluitvormingen. Daarentegen ziet men wel een dalende trend: steeds minder mensen zijn lid van een politieke partij (Derksen, 2003). Alleen de lokale politieke partij en een klein aantal landelijke partijen weet het ledenaantal ten minste stabiel te houden (Derksen, 2003).

Daarnaast zijn onafhankelijke lokale politieke partijen steeds meer in trek. Alleen al op Voorne-Putten, een regio met pakweg 150.000 inwoners, hebben onafhankelijke lokale partijen in alle gemeentes de gemeenteraadsverkiezingen gewonnen. Tevens namen veel andere onafhankelijke lokale partijen deel aan deze verkiezingen en kregen daarbij gemiddeld 20% van de stemmen (Kiesraad, 2018). Gemiddeld gezien kregen onafhankelijke lokale partijen bij elkaar rond de 50% van de stemmen, wat dicht bij een meerderheid ligt (Kiesraad, 2018). Niet alleen op Voorne-Putten zijn onafhankelijke lokale partijen in trek, maar ook in heel Zuid-Holland zijn dit soort

partijen in opkomst. Waarbij onafhankelijke lokale partijen in 1998 nog 18,32% van de stemmen behaalden, behaalden ze in 2018 29,94% van de stemmen (Kiesraad, 1998; Kiesraad, 2018).

Verder is de lokale gemeentelijke politiek sinds 2010 alleen maar belangrijker geworden als resultaat van decentralisatie. Veel problemen worden bij de gemeente zelf opgelost, waardoor inwoners steeds meer in aanraking komen met de gemeentelijke politiek. Omdat inwoners meer in aanraking komen met de gemeenteraad, is het van essentieel dat hun belangen worden behartigd door de lokale partijen. Dit gaat uiteraard beter als de partijen electoraal succes boeken.

1.3 Wetenschappelijke relevantie

Dan is er ook nog de wetenschappelijke relevantie. Over dit onderwerp leek in eerste instantie niet veel geschreven te zijn. In de geraadpleegde literatuur zijn een hoop andere onderwerpen die ofwel meer gericht zijn op één van de facetten met betrekking tot het opbouwen van een politieke partij, of ze zijn meer internationaal gericht. Denk bijvoorbeeld aan *Twee in, dertien uit: Electoraal succes en falen van nieuwe partijen in 2006* (Lucardie, 2006), *Independent Local Political Parties in the Netherlands* (Boogers & Voerman, 2010) en *Explaining Electoral Success in parliamentary Elections: The Case of Finland* (Ruostetsaari, 2000). Wat ook voorkwam, zoals in de inleiding is aangegeven, is dat onderzocht is wat men niet moet doen bij het opbouwen van een politieke partij. Hoewel suggesties worden gedaan voor wat wel moet gebeuren, lijken de suggesties slechts tegenhangers te zijn van hetgeen wat partijen niet moeten doen. De geraadpleegde literatuur is weliswaar gerelateerd aan dit onderzoek, maar de auteurs bespreken niet concreet het onderwerp van deze scriptie.

Het is dan ook ironisch dat sommige auteurs zelf aangeven dat er weinig is geschreven over de lokale politiek (Boogers, Lucardie & Voerman, 2007; Boogers & Voerman, 2010). Ook al zijn sommige artikelen minstens tien jaar geleden geschreven, heden ten dage zit hier nog een kern van waarheid in. Anno 2021 is nog steeds niet veel geschreven over de lokale politiek, ook al heeft decentralisatie ervoor gezorgd dat gemeentes meer taken hebben gekregen en daardoor belangrijker zijn geworden. Tegelijkertijd zijn onafhankelijke lokale partijen steeds meer in trek (Kiesraad, 2018). Die ontwikkeling, zeker in het zuidwesten van Nederland, is nu nog niet goed gedocumenteerd.

1.4 Hoofdvraag en deelvragen

Om het electoraal succes binnen de lokale politiek te onderzoeken, stelt deze scriptie de volgende hoofdvraag: “Welke factoren kunnen leiden tot electoraal succes voor GroenLinks en onafhankelijke lokale partijen in de lokale politiek in Zuid-Holland volgens ervaringsdeskundigen en onderzoekers?” De hoofdvraag zal beantwoord worden door middel van drie deelvragen.

In de eerste deelvraag wordt gekeken naar succes in de lokale politiek. Daarom luidt de eerste deelvraag als volgt: “Welke factoren leiden tot electoraal succes volgens wetenschappelijke literatuur?” De resultaten in deze eerste deelvraag zullen uiteindelijk ook vergeleken worden met de antwoorden van de tweede deelvraag.

De tweede deelvraag luidt als volgt: “Welke factoren kunnen leiden tot electoraal succes voor GroenLinks en onafhankelijke lokale partijen in de lokale politiek van Zuid-Hollandse gemeentes volgens (oud-)raadsleden en (oud-)partijbestuursleden?” Hoewel zulk soort onderzoek al uitgebreid gedaan is en aan bod komt in de wetenschappelijke literatuur rondom dit onderwerp, is het wel nodig om opnieuw te reflecteren op de (veelal verouderde) data en met nieuwe data te komen. Het politieke speelveld is in de afgelopen tien jaar namelijk veel veranderd. Zo zijn lokale partijen populairder geworden in zuidwest Nederland. Om die reden worden recente praktijkervaringen onderzocht.

In de derde deelvraag komen literatuur en praktijk samen, waarbij de factoren die leiden tot electoraal succes volgens de literatuur (deelvraag één) worden vergeleken met de *best practices* van mensen uit de praktijk (deelvraag twee). Daarom luidt de derde en laatste deelvraag als volgt: “Hoe verschillen de factoren die leiden tot electoraal succes voor GroenLinks en lokale onafhankelijke partijen in de lokale politiek van Zuid-Hollandse gemeentes volgens theorie/literatuur van de praktijk?” Zo ontstaat een correct beeld van de factoren die leiden tot electoraal succes in de lokale politiek sinds 2010.

1.5 Leeswijzer

Na dit eerste inleidende hoofdstuk volgt het theoretisch kader in [hoofdstuk 2](#). In dit hoofdstuk wordt de literatuur samengevat en ingedeeld op internationale literatuur, literatuur over landelijke Nederlandse politiek en literatuur over lokale politiek. Ook worden de functies van politieke partijen (mobiliseren van burgers) en de Web 1.5 theorie van Jackson en Lilleker (2009) als basis genomen voor de literatuur. [Hoofdstuk 3](#) behandelt de methodologie, waarin verscheidene variabelen geoperationaliseerd en de gebruikte methodes uitgezet en verantwoord worden. [Hoofdstuk 4, 5 en 6](#) zullen de resultaten bespreken van het onderzoek. Concreet worden de interviews hier onderzocht door zowel de term electoraal succes te verdiepen als de factoren die tot electoraal succes leiden, ofwel de *best practices*, te analyseren. Vervolgens worden de interviews gekoppeld aan reeds bestaande theorie en literatuur, waarbij gekeken wordt naar overlappingsen en gaten. [Hoofdstuk 7 en 8](#) bevatten een conclusie, een korte discussie over de resultaten en een advies voor lokale GroenLinks afdelingen en lokale onafhankelijke politieke partijen in Zuid-Holland over hoe zij electoraal succes kunnen behalen.

2. Theoretisch kader

Voordat de theorieën en de literatuur onderzocht worden, zal in [paragraaf 2.1](#) eerst gekeken worden naar een korte, recente geschiedenis van landelijk electoraal succes van GroenLinks en rechtse partijen in Nederland. Na paragraaf 2.1 worden theorie en literatuur besproken. De literatuur is grofweg te verdelen in drie categorieën. De eerste categorie, die behandeld wordt in [paragraaf 2.2](#), bestaat uit algemene kennis en exploraties van literatuur. Hier wordt specifiek gekeken naar de functie van een politieke partij en hoe ze functioneren op het internet. De tweede categorie in [paragraaf 2.3](#) bestaat uit literatuur over electoraal succes, waarbij niet alleen literatuur over Nederland, maar ook literatuur betreffende andere westerse landen wordt gebruikt. De derde categorie betreft literatuur over lokale politiek en wordt behandeld in [paragraaf 2.4](#).

2.1 Een korte recente geschiedenis van electoraal succes

De rechtse partijen tussen 1998 en 2015: wat ging fout?

In de recente geschiedenis van de Nederlandse politiek zijn veel pogingen gedaan om een politieke partij te construeren. Het boek *de puinhopen van rechts* laat goed zien hoe populistische partijen opgebouwd werden sinds de jaren negentig tot ongeveer 2015. Daarnaast laat het zien hoe men vooral niet een partij moet oprichten. In de introductie komen drie grote problemen naar voren: opvallen, succes vasthouden en ruzies.

Het eerste probleem is opvallen. Met het innemen van opvallende, afwijkende standpunten of uitspraken kan een partij zich van andere partijen onderscheiden. De rechtse partijen hebben vaak moeite zich opvallend te onderscheiden van andere rechtse partijen. Als ze dan opvallen, dan is dit vaak op een ongewenst negatieve manier. Het bekendste voorbeeld hiervan is Hero Brinkman. Voor zijn politieke loopbaan maakte Brinkman carrière binnen de politie en vervolgens was hij één van de eerste PVV-Kamerleden (Aalberts & Keijser, 2015, p. 20). Met uitspraken over de Nederlandse Antillen – Brinkman noemde het ‘een corrupt boevennest’ – viel Brinkman op een gegeven moment negatief op (Aalberts & Keijser, 2015, p. 20). Later stond hij nogmaals negatief in de belangstelling, omdat hij een medewerker van sociëteit Nieuwspoort had geslagen. Als gevolg daarvan moest hij zijn alcoholproblemen bekennen (Aalberts & Keijser, 2015, p. 20). Toen Brinkman na onenigheid over de

structuur van de PVV de partij in 2012 verliet, splitste hij af met zijn eigen partij: de Onafhankelijke Burger Partij (OBP). Omdat de PVV het vertrouwen in de gedoogconstructie in datzelfde jaar opzegde, moest Brinkman in een rap tempo de partij opbouwen voor nieuwe verkiezingen (Aalberts & Keijser, 2015, p. 21). Vanwege een gebrek aan personeel kwam het idee om samen met Trots op Nederland (TON), die haar lijsttrekker Rita kwijtraakte, de strijd aan te gaan voor Tweede Kamerzetels (Aalberts & Keijser, 2015). De samenwerking tussen de twee partijen kreeg uiteindelijk de naam Democratisch Politiek Keerpunt (DPK). Omdat Brinkman een slecht imago had en frequent negatief in het nieuws kwam, werd de samenwerking tussen TON en OBP gestopt (Aalberts & Keijser, 2015, p. 21). TON ging na de Tweede Kamerverkiezingen onder eigen naam lokaal door, maar veel oud TON-leden zijn echter inmiddels overgestapt naar andere partijen (Aalberts & Keijser, 2015, p. 21). Hoewel Brinkman dus opviel, stond de politicus hoofdzakelijk negatief in de belangstelling met misdragingen.

Het tweede probleem is succes vasthouden. De LPF na Pim Fortuyn is hiervan het grootste voorbeeld. Na de dood van Fortuyn in 2002 stond niemand op om de leiding over te nemen (Aalberts & Keijser, 2015, p. 12). Het overnemen van zijn rol was immers ook erg moeilijk, omdat maar weinig mensen over zijn charisma beschikken. Uiteindelijk werd Mat Herben de leider van de LPF, zonder dat hij zich daartoe geroepen voelde. Herben werd echter al snel vervangen door Harry Wijnschenk, die net zo snel werd vervangen door – opnieuw – Mat Herben (Aalberts & Keijser, 2015, p. 13). Deze bestuurlijke chaos, later LPF-toestanden genoemd, zorgde ervoor dat 18 zetels bij de eerstvolgende verkiezingen verdampte; de LPF hield slechts acht zetels over (Aalberts & Keijser, 2015). Allerlei afsplitsingen en wisselende fractievoorzitters zorgde tevens dat de LPF verder in het nauw werd gedreven. Onder Olaf Stuger probeerde de LPF, toen Lijst Vijf Fortuyn genoemd, voor het laatst mee te doen aan de Tweede Kamerverkiezingen in 2006 (Aalberts & Keijser, 2015, p. 13). Deze poging leverde echter geen zetels meer op; de LPF verdween uit de Tweede Kamer en in 2008 werd de partij formeel opgeheven (Aalberts & Keijser, 2015, pp. 13-14). Electoraal succes kon uiteindelijk, net als bij de andere partijen in *De puinhopen van rechts*, niet vastgehouden worden.

Het derde probleem is ook een probleem wat bij de LPF het meest duidelijk naar voren kwam: het oneindig geruzie en gekibbel tussen de LPF-bestuursleden en kandidaten. Nog nooit implodeerde (en explodeerde) een partij zo hard als de LPF. Al

het gekibbel sloeg in 2002 ook over op de LPF leden in het kabinet, waardoor het kabinet viel. De 'LPF-toestanden', gecombineerd met het gemis van Pim Fortuyn als charismatisch leider, brachten de partij in diskrediet (Aalberts & Keijser, 2015, pp. 13-14).

Ondanks de problematiek binnen veel rechtse partijen, blijven ze wel succesvol in de Tweede Kamer. De verkiezingsuitslagen van 2017 en 2021 zijn hier een uitstekend voorbeeld van, met de Partij voor de Vrijheid (PVV), Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD) en Forum voor Democratie (FvD) als winnaars (Kiesraad, 2017; Kiesraad, 2021). Zo behaalden de PVV en de VVD een relatief stabiel resultaat en behoren ze al jaren tot de grootste partijen. De FvD is nog een relatief nieuwe partij, maar heeft toch met elke nieuwe verkiezing winst geboekt, zo ook bij de laatste Tweede Kamerverkiezingen van 2021 (Kiesraad, 2021). Bij de FvD zien we echter ook al het probleem van openlijk ruziemaken. Hieruit ontstonden drie nieuwe fracties (Groep van Haga, JA21 en fractie-Otten). Waar het bij FvD nog niet duidelijk is, heeft de PVV wel blijvend electoraal succes, omdat het onder andere lessen heeft getrokken uit het uiteindelijke falen van de LPF. Voor blijvend electoraal succes moest de PVV voor de doorbraak eerst opgebouwd en in een rap tempo geïnstitutionaliseerd worden (De Lange & Art, 2011, p. 1229).

Het schommelende succes van GroenLinks

In 1989 bestonden vier kleine linkse partijen: De Pacifistische Socialistische Partij (PSP), de Politieke Partij Radikalen (PPR), de Evangelische Volkspartij (EVP) en de Communistische Partij Nederland (CPN). Vanwege een neoliberale golf vanuit de Angelsaksische landen kregen deze linkse partijen het moeilijk (GroenLinks, 2019). De vier partijen besloten om samen te werken. In eerste instantie ging dit moeizaam, maar in 1984 stonden de partijen met een gezamenlijke lijst op het stembiljet en vormden ze in 1989 één fractie (GroenLinks, 2019). Bij de eerste verkiezingen kwamen ze uit op slechts zes zetels. In 1990 werd uiteindelijk de laatste stap gezet door de oude partijen op te heffen en door te gaan als Groen Links (GroenLinks, 2019). In 1994 werd een duo als lijsttrekker gekozen, maar de verkiezingsuitslag was opnieuw teleurstellend en Groen Links kwam uit op vijf zetels. In 1998, onder leiding van Paul Rosenmöller, ondervond GroenLinks (nu als één woord geschreven) haar eerste succes met elf zetels.

Na de aanslagen op 11 september 2001 in New York veranderde de Nederlandse politiek. De LPF steeg enorm in de peilingen, maar GroenLinks steeg mee. Na de moord op Pim Fortuyn in 2002, door milieuactivist Volkert van der Graaf, verdampte de sprong in de peilingen van en verloor GroenLinks bij de Tweede Kamerverkiezingen één zetel (Alle Peilingen, 2021). Voor de nieuwe verkiezingen nam Famke Halsema het stokje over van Rosenmöller, maar verloren ze verloren opnieuw zetels en kwamen op een totaal van acht. Pas in 2010 won GroenLinks weer zetels, maar trad Halsema ook af (GroenLinks, 2019). Onder Jolanda Sap werd het onrustig in de fractie en verloor GroenLinks opnieuw zetels. Bram van Oijk nam de leiding over, maar stapte in 2014 zelf weer op, waardoor Jesse Klaver in beeld kwam, de huidige fractievoorzitter (GroenLinks, 2019). Onder andere door media-aandacht en een actief social mediabeleid boekte GroenLinks in 2017 weer zetelwinst (GroenLinks, 2019). Ook tijdens andere verkiezingen, Europees, provinciaal en lokaal, boekte GroenLinks winst (GroenLinks, 2019).

De Tweede Kamer verkiezing van 2021 hebben echter aangetoond dat deze beweging niet vastgehouden kon worden, net zoals dat vaak in het verleden gebeurde. Vlak voor de verkiezing stond GroenLinks op een klein zetelverlies, wat te wijden kan zijn aan twee zekere factoren en één onzekere factor. De timing van de verkiezingen tijdens de Coronapandemie en de kandidatenlijst waren een vrij zekere factor, terwijl stemmen op andere partijen een onzekere factor is (NOS, 2021). De timing is hierbij een niet te beïnvloeden factor. Door de Coronapandemie vallen veel politici niet meer goed op en verdrinken ze in de media-aandacht voor Mark Rutte en Hugo de Jonge (Klaassen, 2021). Dit is ook te zien in de verkiezingsuitslag; de VVD kreeg 34 zetels (+1; Kiesraad, 2021). Zie de [onderstaande tabel](#) voor een overzicht van het zetelaantal van GroenLinks in de Tweede Kamer.

Tabel 1. Zetelaantal in de Tweede Kamer van GroenLinks tussen 1989-2021.

Jaar	Zetelaantal
1989	6
1994	5
1998	11
2002	10
2003	8
2006	7
2010	10
2012	4
2017	14
2021	8

Bron: Kiesraad, 2021.; nlverkiezingen.com, 2017.

De kandidatenlijst is de tweede factor. In tegenstelling tot timing was deze goed te controleren. In de media kwam GroenLinks echter in een kwaad daglicht te staan toen bekend werd dat de nummer negen op de lijst, Kauthar Bouchallikht, zich zeer kritisch uitliet over Israël en over GroenLinks. Wat ook niet hielp was dat Jesse Klaver niet opstond om haar ofwel te beschermen, of om zich te distantiëren van Bouchallikht's uitspraken (Keultjes, 2020; Zuidervaart, 2020). De daling in de peilingen is te zien sinds Bouchallikht's verleden naar boven kwam (Ipsos, 2021).

Hoewel links momenteel veel samenwerkt in de Tweede Kamer, loert als derde factor altijd het gevaar dat ze elkaars stemmen wegsnoepen. Dit gebeurde overigens ook op rechts (NOS, 2021). D66 was één van de grote winnaars van de Tweede Kamerverkiezingen van 2021 met vijf zetels winst. Ook Volt heeft als nieuwkomer goed gepresteerd met drie zetels. Tegelijkertijd zien we dat GroenLinks, samen met de SP, zetels hebben verloren (SP -5, GroenLinks -6). Het is aannemelijk dat een paar zetels, die normaliter naar GroenLinks waren gegaan, bij de afgelopen verkiezingen naar D66 of Volt zijn gegaan (Rooduijn, 2021). In 2021 verloor GroenLinks verloor 12% aan D66, terwijl ze slechts 8% van de stemmers die in 2017 nog op D66 stemden, naar zich toetrok (NOS, 2021). Al met al kunnen de 'affaire' rondom Bouchallikht, het zwakke optreden van Klaver rondom deze kwestie (niet op tijd reageren) en de Coronapandemie aangewezen worden als zekere factoren waardoor GroenLinks zetels heeft verloren, terwijl het wegsnoepen van zetels beargumenteerd giswerk blijft.

2.2 Algemene literatuur

Functies van partijen en Web 1.5

In deze paragraaf wordt de eerste categorie van literatuur behandeld, namelijk algemene literatuur. De bronnen die hier besproken worden hebben allemaal betrekking op vrij algemene onderwerpen, zoals de functie van politieke partijen en de manier waarop politieke partijen met het internet omgaan. Deze onderwerpen en de bevindingen die daarbij horen, vormen een basis waar de meer gespecificeerde literatuur van de tweede en de derde categorie, zijnde electoraal succes en lokale politiek, vervolgens op door kan bouwen.

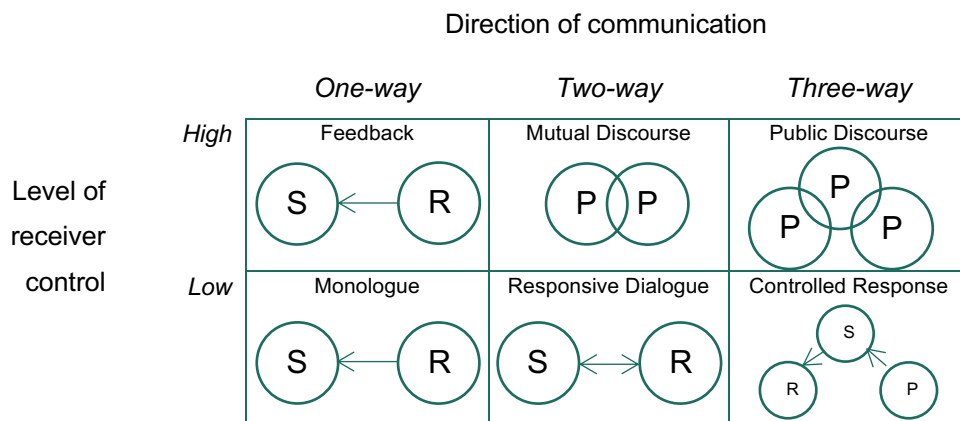
Ongeacht of men het heeft over een linkse partij als GroenLinks of een rechtse partij als de PVV, succes tijdens verkiezingen is afhankelijk van het aantal stemmen, ofwel hoe goed een partij burgers kan mobiliseren, zoals eerder te zien was in [paragraaf 2.1](#). Volgens Norris (2004, p. 3) is dat dan ook één van de belangrijke functies van politieke partijen. Naast burgers mobiliseren, moeten partijen tevens belangen aggregeren, kandidaten rekruteren, beleidsvoorstellen ontwikkelen en overheden coördineren. Hoe goed partijen deze functies kunnen uitvoeren ligt aan de staat van de democratie; hoe minder ontwikkeld de democratie, hoe slechter de functies uitgevoerd kunnen worden (Norris, 2004). Internet en sociale media zouden hierin tegenwoordig kunnen helpen, maar dan moeten politieke partijen, ongeacht de staat van de democratie, wel maximaal gebruik maken van de democratische structuren en participatiemogelijkheden op sociale media (Jackson & Lilleker, 2009).

Sinds het begin van het internet zijn die mogelijkheden tot participatie en daarmee het mobiliseren van burgers gegroeid. Web 2.0 introduceerde onder andere snellere interactie tussen mensen via sociale media zoals Myspace, Facebook, Twitter en TikTok. Mensen begonnen meer met elkaar te communiceren, terwijl massacommunicatie van één organisatie naar honderden of duizenden mensen tegelijkertijd steeds minder de norm vormde. Politieke partijen maken echter niet genoeg gebruik van de mogelijkheden van Web 2.0. Zo faciliteren partijen geen één-op-één communicatie tussen vertegenwoordigers en vertegenwoordigden (Jackson & Lilleker, 2009). In plaats daarvan is de communicatie tussen partij en achterban nog steeds voornamelijk eenrichtingsverkeer en gebruiken politici moderne platformen voor zelfpubliciteit alsof het traditionele media betreft. Jackson en Lilleker (2009) noemen dit Web 1.5. Hierbij maken politici en hun partijen niet optimaal gebruik van

de democratische structuren en participatiemogelijkheden van het internet (Jackson & Lilleker, 2009). Het mobiliseren van burgers wordt dus niet goed uitgevoerd door politieke partijen op het internet (Jackson & Lilleker, 2009). Om toch bij Web 2.0 te komen, moeten politieke partijen niet alleen gebruik maken van de 'architectuur van participatie' (het web en populaire sociale mediaplatformen), maar ze moeten ook gebruik maken van de democratische structuren op de mediaplatformen. Denk bijvoorbeeld aan het delen, overnemen en aanpassen van informatie door leden van een gemeenschap of netwerk die ervoor kiezen om te participeren. Dat politieke partijen niet optimaal gebruik maken van de democratische structuren is niet verrassend, gezien het feit dat veel politieke partijen en moderne democratische samenlevingen niet meer verbonden zijn met elkaar. Dit is echter geen desinteresse, maar eerder dat politiek een ad hoc activiteit is; mensen kunnen hun interesse voor politiek aan- en uitzetten (Jackson & Lilleker, 2009). Met nieuwe technologie, zoals Web 2.0, kunnen politieke partijen juist weer die connectie maken tussen de politiek en de samenleving om zo burgers goed te mobiliseren.

Het zesdelige model van online interactiviteit, ontwikkeld door Ferber et al. (2007), helpt bij het bepalen van het niveau van controle van de ontvanger en uiteindelijk ook de mate van mobilisering van burgers (zie [Figuur 1](#)). In dit model is te zien hoe interactiviteit op het internet afhankelijk is van het niveau van de ontvanger (R) en de richting van communicatie (Ferber, Foltz, & Pugliese, 2007). Zo kan men spreken van een monoloog zodra de *receiver control* laag is en de communicatierichting een "eenrichtingsweg" is. De ontvanger houdt dan als het ware een monoloog tegen de zender (S) (Ferber, Foltz, & Pugliese, 2007). Aan de andere kant van het spectrum staat publiek discours, waarin de communicatierichting drie kanten op gaat en iedereen een deelnemer is (P). Tevens heeft de ontvanger veel controle over de communicatie in het publieke discours (Ferber, Foltz, & Pugliese, 2007).

Figuur 1. Six-part model of cyber interactivity.

S = Sender; R = Receiver; P = Participant

Bron: Ferber et al., 2007.

Een goed voorbeeld van Responsive Dialogue is de Facebookpagina van de landelijke GroenLinks afdeling. Hoewel zij lang niet op alle berichten reageren, wat overigens ook niet mogelijk is met de hoeveelheid reacties, proberen zij toch op een aantal berichten te reageren. Vaak zijn het reacties op verbaasde berichten; denk aan verbazing over particuliere beleggers die in tien jaar een kwart van de huizen hebben opgekocht in grote steden (GroenLinks, 2021; Teije, 2021). GroenLinks reageert tevens op mensen die het niet eens zijn met de standpunten van de partij (GroenLinks, 2021). Daarentegen is het ook niet een volledige dialoog, aangezien GroenLinks niet meer verder reageert op latere berichten (GroenLinks, 2021). Vaak is dit ook niet mogelijk, gezien het feit dat na de reactie van GroenLinks het aantal opmerkingen explodeert met tientallen nieuwe reacties (GroenLinks, 2021). Hierbij zouden partij sympathisanten echter wel kunnen helpen, door bijvoorbeeld het stokje van GroenLinks over te nemen in de gesprekken.

2.3 Electoraal succes

Politieke partijen hebben zelf baat bij het mobiliseren van burgers. Zo kunnen burgers, zoals aangegeven in paragraaf 2.2, niet alleen werk voor de partij verrichten, maar brengen ze ook meer stemmen binnen voor de partij. Dit kan helpen bij één van de facetten van electoraal succes: zetels winnen en/of (mee)regeren (Ruostetsaari, 2000; Kushner, Siegel & Stanwick, 1997; Lucardie, 2008). Maar hoe behaalt men electoraal succes? En hoe kan het in het kort gedefinieerd worden? In deze paragraaf wordt kort

literatuur met betrekking tot electoraal succes onderzocht. Zowel de definitie van electoraal succes als de factoren die hiertoe leiden komen aan bod.

Een aantal verschillende factoren

Succes in de politiek is afhankelijk van een aantal factoren. Men kan bijvoorbeeld kijken naar de posities die een politicus al bekleed heeft en of deze persoon al eerder heeft meegedaan aan de verkiezingen (Ruostetsaari, 2000). Men kan tevens de campagne, het demografische of sociale aspect en *resources* zien als factoren die invloed hebben op electoraal succes (Ruostetsaari, 2000). Hierin is te zien dat de campagne en *resources* zeer significant zijn voor electoraal succes, terwijl demografische en sociale aspecten veelal verwaarloosbaar zijn (zie [Tabel 2](#)).

Tabel 2. Dependence of electoral success measured by candidates' number of votes on political experience, campaign organization, demographic-social factors and financial resources for campaigning (correlations).

<u>Previous participation in elections of...</u>		<u>Previous elective offices in...</u>	
Cooperative	.41	Municipal board or committee	.35
Parish	.13	Municipal council or executive committee	.53
Municipal council	.31	Chairman or vice-chairman of a party organization	.35
Parliament	.42	on national, regional or local level	
Electoral college of president of republic	.40	Party council or executive committee	.25
European parliament		Elector of president of the republic	.20
None	.21	None	-.29
	-.21	Success in party primary	-.69
<u>Elective offices in non-political associations</u>		<u>Campaign organization</u>	
On local level	.27	Number of electoral rallies	.64
On regional level	.21	Number of municipalities campaigned	.64
On national level	.44	Use of supporting group	.54
None	-.34	Use of electoral office	-.03
		Use of the advertising agency	.15
<u>Demographic-social factors</u>		<u>Resources</u>	
Gender	-.15	Advertising in press measured by space	.46
Age	.07	Advertising in press measured by cost	.82
Basic education	.25	Costs of advertising on TV (FIM)	.37
Vocational education	.26	Costs of advertising on radio (FIM)	.48
Professional status	-.31	Total costs of advertising	.29
Public sector profession	-.21		

Bron: Ruostetsaari, 2000.

Naast herverkiezing, gender en campagnekosten zijn ook nog het aantal concurrerende kandidaten, de sociaaleconomische staat van de gemeente en andere karakteristieken van de kandidaten belangrijk (Kushner, Siegel, & Stanwick, 1997). Ook interessant is het feit dat het aantal bezochte gemeentes tijdens de campagne en het beroep dat de kandidaat vóór de verkiezing uitvoert relatief veel invloed heeft op electoraal succes, zoals te zien in **Tabel 3** (Ruostetsaari, 2000).

Tabel 3. Dependence of the electoral success on demographic-social factors and the campaign organisation (regression model).

Multiple R	.35	Multiple R	.74
R Square	.12	R Square	.55
Beta:		Beta:	
Gender	-.08	Number of electoral rallies	.22
Age	.02	Number of municipalities campaigned	.40
Vocational education	.10	Use of supporting group	.29
Professional status	-.26	Use of electoral office	.01
		Use of advertising agency	-.05

Bron: Ruostetsaari, 2000.

De mogelijke definitie van electoraal succes

Interessant is dat bij veel literatuur de nadruk wordt gelegd op zetels winnen of (mee)regeren, terwijl dat niet altijd een doel is voor politieke partijen, met name als het gaat om kleinere partijen. Denk bijvoorbeeld aan overleven. Kleinere partijen lijken altijd kwetsbaar omdat ze weinig zetels hebben. Minder stemmen, betekent minder zetels en als dat er al maar één is, dan is die ene zetel al verloren. Daartegenover staat uiteraard een partij als de Staatkundig Gereformeerde Partij (SGP), dat een hele stabiele achterban heeft en daardoor vaak rond de drie zetels behaalt tijdens de Tweede Kamerverkiezingen (Kiesraad, 2021). Daarbij is bekend dat de meeste partijen in het begin falen (Zur, 2019). Als men kijkt vanuit het perspectief van overleven, dan wegen de lange termijn voordelen van participatie in de overheid zwaarder dan de korte termijn voordelen van (mee)regeren (Zur, 2019).

Slechts weinig literatuur bespreekt echter andere vormen van electoraal succes. Uit interviews in het vooronderzoek bleek daarentegen al snel dat partijen soms naar andere vormen van succes zoeken dan zetelwinst of (mee)regeren. Zoals bovenstaand al is besproken werd overleven genoemd (Zur, 2019), maar ook

doorbreken tot bijvoorbeeld de gemeenteraad moet gerekend worden tot electoraal succes. Hoewel dit ook zetelwinst betreft, moet men ook de kiesdeler in acht nemen. Partijen die proberen door te breken moeten dus eerst naamsbekendheid hebben, willen ze genoeg stemmen binnenkrijgen om mee te doen in het bestuur. Dit kan weer andere uitdagingen creëren dan wanneer het een gevestigde grote partij betreft die voor zetelwinst gaat. In hoofdstuk 3, over de methodologie, zal electoraal succes daarom geoperationaliseerd worden. Hoofdstuk 4 zal nog dieper ingaan op electoraal succes en verkennen of electoraal succes niet breder gezien wordt in literatuur. Daarnaast wordt geanalyseerd waarom electoraal succes zo eenduidig gedefinieerd wordt in de literatuur.

2.4 De lokale politiek

Voorlopig lijkt het erop dat lokale politieke partijen voldoen aan de definitie van electoraal succes. Momenteel zijn lokale partijen gemiddeld gezien de grootste partijen in Nederland en zitten ze veelal in de lokale coalities. In deze paragraaf wordt literatuur met betrekking tot de lokale politiek in Nederland onderzocht en komt naar boven dat meer diepgang nodig is in de lokale politiek in het zuidwesten van Nederland.

De (in)formele contacten

Op lokaal niveau lijken politieke partijen niet goed in staat te zijn om burgers te mobiliseren. Althans, zij bewerkstelligen niet dat mensen massaal gaan stemmen. Bij de gemeenteraadsverkiezingen was de gemiddelde opkomst in Nederland ongeveer 55% (Kiesraad, 2018). In vergelijking met lokale afdelingen van landelijke partijen hebben onafhankelijke lokale partijen daarentegen meer contact met inwoners, zowel formeel als informeel.

De manier van interactie en het mobiliseren van burgers verschilt wel per soort partij. Auteurs op het gebied van lokale Nederlandse politiek menen dat er minstens twee verschillende soorten lokale partijen bestaan. Aan de ene kant bestaan lokale afdelingen van landelijke partijen. Aan de andere kant bestaan onafhankelijke partijen zonder formele verbinding met een landelijke partij (Boogers & Voerman, 2010). Een tweede typering van Nederlandse partijen bestaat uit vier verschillende categorieën (Derksen, 2003; Abels, 2018):

1. Landelijke partijen, zoals GroenLinks;
2. Combinaties van landelijke partijen, zoals GroenLinks-PvdA;
3. Landelijke-lokale partijen, ofwel partijen met een lokaal kenmerk én een formele binding met een landelijke partij. Dit zijn landelijke partijen die onder lokale vlag en lokale naam meedoen, zoals Pro6 in Cranendonck, voorheen simpelweg PvdA;
4. en Lokale partijen, zoals ONS Nissewaard.

Binnen de lokale partijen zijn de meeste leden rond de 40 en 50 jaar oud, terwijl maar weinig leden jonger zijn dan 30 jaar (Derksen, 2003). Dit komt waarschijnlijk doordat lokale partijen geen nieuw politiek perspectief kunnen bieden voor jonge leden, waardoor ze hun ambities veelal niet kunnen verwezenlijken (Derksen, 2003). Landelijke partijen bieden hierin juist een beter politiek perspectief en kunnen daarnaast burgers mobiliseren om mee te praten over verscheidene beslissingen. Daarentegen hebben lokale politieke partijen betere relaties met burgers (Boogers & Voerman, 2010). Hier zit dan wel nog een verschil tussen lokale afdelingen van landelijke partijen en onafhankelijke lokale partijen. Veelal hebben lokale afdelingen meer formele relaties met de inwoners van hun gemeente, terwijl onafhankelijke lokale politieke partijen meer informele contacten hebben (Boogers & Voerman, 2010). Denk hierbij aan werkgroepen omtrent specifieke beleidsproblemen als formeel contact (Boogers & Voerman, 2010). Als informeel contact kan gedacht worden aan het bezoeken van een wijk, een bezoek ter plaatse doen en bewoners ontmoeten, regelmatig vergaderingen houden met maatschappelijke organisaties en persoonlijk contact houden met inwoners. (Boogers & Voerman, 2010). Het mobiliseren van burgers middels informele relaties lijkt zijn vruchten af te werpen, aangezien 28,65% van de stemmen in Nederland naar onafhankelijke lokale politieke partijen gingen (Kiesraad, 2018), 5% meer dan in 2010 (Kiesraad, 2010).

Interessant is ook dat lokale partijen steeds populairder zijn geworden. In eerste instantie hadden de onderzoekers niet het idee dat lokale partijen zouden groeien als gevolg van centralisering. Gemeentegrenzen zouden steeds minder belangrijk worden als referentiekader voor burgers (Derksen, 2003). Het tegenovergestelde gebeurde echter. Nadat Nederland rond 2010 begon met decentralisatie werd de gemeente belangrijker voor burgers en tegelijkertijd groeiden de lokale partijen.

Bij veel lokale partijen (onafhankelijk en lokale afdelingen) speelt ook het internet eenzelfde soort rol als bij landelijke partijen. Kijk bijvoorbeeld naar de Facebookpagina van ONS Nissewaard. Ze postten gemiddeld ongeveer één keer per week een bericht, maar ze krijgen niet veel likes of reacties (ONS Nissewaard, 2021). Als ze een inhoudelijke reactie of vraag krijgen, proberen ze wel te reageren (ONS Nissewaard, 2021). Hoewel de participatiemogelijkheden (sociale media) en de democratische structuren tot op zekere hoogte wel gebruikt worden, reageren inwoners van Nissewaard niet op de berichten. Hierdoor maken ze zelf geen gebruik van de democratische structuren van het internet, ondanks dat politieke partijen ze wel de mogelijkheid geven.

Meer diepgang in zuidwestelijke regio's nodig

Hoewel dus veel geschreven is, is veel door dezelfde auteurs geschreven. Veelal komen de namen Voerman, Boogers, Lucardie en Terlouw terug. Daar komt ook bij kijken dat de Rijksuniversiteit Groningen en de Universiteit van Tilburg constant terugkomen en gelinkt zijn aan Voerman, Boogers en Lucardie. Dit is ook logisch, gezien het feit dat het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen (DNPP) een afdeling vormt van de Universiteitsbibliotheek van de Rijksuniversiteit Groningen. De DNPP verzamelt documentatie over politieke partijen in Nederland, waardoor veel kennis teruggebracht kan worden naar de bovengenoemde auteurs.

Volgens verschillende artikelen, rapporten en boeken van Boogers en Voerman is er nog maar weinig geschreven over de lokale Nederlandse politiek. Dit kan ook wel kloppen, omdat lokale partijen nog niet in trek waren in de twintigste eeuw, laat staan lokale onafhankelijke partijen (zoals zij zelf al vaker hebben uitgelegd; Boogers, Lucardie & Voerman, 2007; Boogers & Voerman, 2010). Interessant is dan ook dat de auteurs voornamelijk gemeentes onderzoeken in het zuidoosten of noordwesten van het land. De enige plaats op Voorne-Putten die onderzocht is, is Hellevoetsluis. Hier is zelfs de minst representatieve partij onderzocht: Lijst Van Balen, een eenmansfractie. Daar zit dan ook een gat in onderzoek naar lokale politieke partijen. In letterlijk elke gemeente in de regio is een lokale onafhankelijke partij de grootste, veelal zelfs met bijna 50% van de stemmen, of (gecombineerd met andere onafhankelijke lokale partijen) meer dan 50% van de stemmen. Dat is opmerkelijk, gezien het feit dat in het onderzoek van Boogers, Lucardie en Voerman (2007) alleen de lokale onafhankelijke fracties in de gemeentes Deurne en Ameland beter

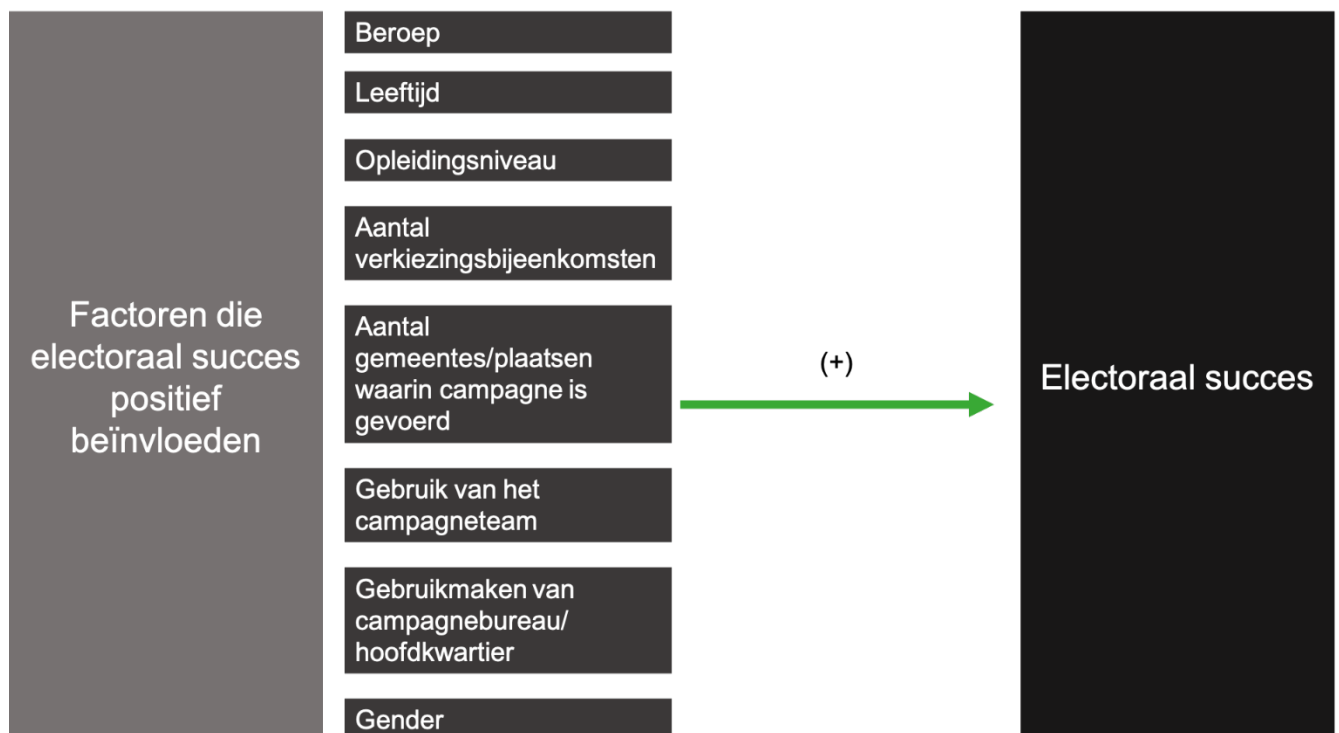

presteerden: meer dan 50% van de stemmen gingen naar lokale onafhankelijke partijen. In de andere gemeentes kregen lokale onafhankelijke partijen gemiddeld rond de 30% van de stemmen. Ondanks het feit dat onafhankelijke lokale partijen domineren bij verkiezingen, zijn nog maar weinig artikelen specifiek geschreven over electoraal succes in de lokale politiek in Zuidwest Nederland. Dit vereist dus meer diepgang, aangezien onderzoek hiernaar niet compleet is.

2.5 Conceptueel model

In het conceptueel model wordt verondersteld dat het percentage stemmen bij de vorige verkiezing de vorm van het electoraal succes bepaalt. De factoren bepalen de mate waarin de specifieke vorm van electoraal succes behaalt kan worden (Zie [Figuur 2](#) en [Figuur 3](#)). Deze factoren zijn gebaseerd op het regressiemodel in het artikel van *Explaining electoral succes in parliamentary elections: the case of Finland* (Ruostetsaari, 2000).

Figuur 2. Conceptueel model van factoren die electoraal succes positief beïnvloeden.

Bron: Ruostetsaari, 2000.

Figuur 3. Conceptueel model van factoren die electoraal succes negatief beïnvloeden.

Bron: Ruostetsaari, 2000.

3. Methodologie

In dit hoofdstuk wordt de methodologie behandeld. In [paragraaf 3.1](#) zal het abstracte theoretische concept van electoraal succes worden geoperationaliseerd. Hierna zal in [paragraaf 3.2](#) het research design besproken worden en zal [paragraaf 3.3](#) de dataverzamelmethode behandelen. [Paragraaf 3.4](#) richt zich op analysestrategieën en [paragraaf 3.5](#) sluit hoofdstuk 3 af door de validiteit en betrouwbaarheid van dit onderzoek toe te lichten.

3.1 Operationalisering

De abstracte theoretische concepten uit het conceptueel model (zie [paragraaf 2.6](#)) worden in de operationalisering meetbaar gemaakt. De variabelen worden opgedeeld in dimensies, die tevens gedefinieerd worden in aspecten. De operationalisering van electoraal succes wordt weergegeven in [Tabel 4](#). De operationalisering van factoren die electoraal succes beïnvloeden is weergegeven in [Tabel 5](#). De dimensies van de variabelen ‘electoraal succes’ zijn gebaseerd op theorie (Boogers, Ostaijen & Slagter, 2010; Boogers & Voerman, 2010; Boogers & Voerman 2020; De Lange, Leyenaar & Jong, 2014; De lange & Art, 2011; Kushner, Siegel & Stanwick, 1997; Lucardie, 2006; Zur, 2019) en ‘factoren die electoraal succes beïnvloeden’ zijn gebaseerd op Ruostetsaari’s (2000) regressieanalyses in *Explaining electoral success in parliamentary elections: The Case of Finland*. Wel is een vertaalslag gemaakt naar de lokale context, hoewel dit verder weinig invloed heeft op de operationalisering.

Tabel 4. Operationalisering van de variabele 'electoraal succes'.

Variabele	Dimensie	Aspect
Electoraal succes	Zetelwinst	<ul style="list-style-type: none"> • Minstens één zetel winnen ten opzichte van de vorige verkiezing. • Meer stemmen binnenhalen ten opzichte van de vorige verkiezing • Meer gemeenteraadsleden leveren
	Coalitiedeelname/(mee)regeren	<ul style="list-style-type: none"> • Deelname aan een coalitie. • Wethouder(s) leveren • Meeschrijven aan het coalitieakkoord

Tabel 5. Operationalisering van de variabele ‘Factoren die electoraal succes beïnvloeden’.

Variabele	Dimensie	Aspect
Factoren die electoraal succes beïnvloeden	Gender ¹	<ul style="list-style-type: none"> • Man • Vrouw
	Beroep	<ul style="list-style-type: none"> • Het beroep dat de persoon uitvoert vóór de verkiezingen
	Gebruikmaken van reclamebureaus	<ul style="list-style-type: none"> • Reclamebureau maakt advertenties • Reclamebureau plaatst advertentie
	Leeftijd	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe oud je bent
	Opleidingsniveau	<ul style="list-style-type: none"> • Laagopgeleid (Basisonderwijs, VMBO, onderbouw HAVO/VWO en MBO 1) • Middelbaar opgeleid (Bovenbouw HAVO/VWO, MBO 2-4) • Hooggeschoold (HBO en WO)
	Aantal verkiezingsbijeenkomsten	<ul style="list-style-type: none"> • Campagne rallies • Partijcongressen
	Aantal gemeentes/plaatsen waarin campagne gevoerd wordt	<ul style="list-style-type: none"> • Aantal dorpen bezocht • Aantal steden bezocht
	Gebruik van campagneteam	<ul style="list-style-type: none"> • Mensen die flyeren • Mensen die digitale content posten op het internet • Mensen die campagnebijeenkomsten/ evenementen organiseren • Kandidaten aansturen en begeleiden
	Gebruikmaken van campagnebureau/hoofdkwartier	<ul style="list-style-type: none"> • Plaats waar het campagneteam bij elkaar kan komen

¹ Ruostetsaari's artikel is geschreven op het moment dat genderidentiteit nog niet een bekend gegeven was. Om die reden wordt in het artikel de term gender gebruikt, terwijl eigenlijk sekse wordt bedoeld. Om verwarring te voorkomen, wordt net als in Ruostetsaari's artikel gender aangehouden.

3.2 Research design

Dit onderzoek, naar de factoren die leiden tot electoraal succes in de lokale politiek in Zuid-Hollandse gemeentes, is kwalitatief. Uit verkenningsgesprekken met lokale voorzitters van politieke partijen kwam al naar boven dat electoraal succes meerdere definities kan hebben dan de literatuur aangeeft. Omdat de verkenningsgesprekken insinueren dat het behalen van electoraal succes complexer is dan literatuur tot nu toe aangeeft is een kwalitatieve methode uitstekend om dit fenomeen te onderzoeken (Creswell, 2013). Om dergelijke complexiteit te onderzoeken zal daarom gebruik worden gemaakt van interviews (Verhoeven, 2014), zodat de respondenten meer in detail kunnen treden over bijvoorbeeld campagnevoering en de achterliggende organisatie van de lokale politieke partij. Verder worden de interviews naast wetenschappelijke literatuur gelegd en vergeleken met elkaar, om te achterhalen of de wetenschappelijke literatuur wel aansluit op de praktijk.

3.3 Dataverzameling

Voor het onderzoek worden semigestructureerd interviews gebruikt met verschillende raadsleden (N=12). De reden om raadsleden te interviewen en niet bijvoorbeeld onderzoekers ligt in het feit dat dit onderzoek de ervaring uit de eerste hand wil vergelijken met de wetenschappelijke literatuur omtrent factoren die van invloed zijn op electoraal succes. Tijdens de interviews wordt onder andere gevraagd naar verscheidene onderwerpen: de redenen waarom een respondent zich aansloot bij een specifieke partij, hoe mensen enthousiast zijn gemaakt om de partij te helpen, hoe men campagne heeft gevoerd, hoe inwoners enthousiast zijn gemaakt om te stemmen op de partij, hoe de uitslag van de laatste verkiezingsdeelname verklaard kan worden, hoe electoraal succes gedefinieerd en behaald kan worden. Doordat het interview semigestructureerd verloopt volgens een vragenlijst, blijft de mogelijkheid om door te vragen nog steeds bestaan (Thiel, 2020; Babbie, 2016). Dit zal ook wel moeten, gezien het feit dat niet alle antwoorden van de respondenten altijd even helder zijn. Helaas kennen interviews ook zwaktes. Hoewel in dit onderzoek twaalf interviews zijn afgenomen, zorgt dit nog niet voor representativiteit. Omdat de data dus slechts een indicatie vormt, moet het zorgvuldig en terughoudend geïnterpreteerd worden, aangezien de uiteindelijke resultaten niet zo over Nederland gespreid kunnen worden.

De interviews zullen, vanwege de Coronapandemie, voornamelijk worden afgenomen via Microsoft Teams, waarbij video en audio gebruikt zullen worden voor onderzoek. De respondenten vullen voor het interview een informatie- en toestemmingsformulier in. Het volledige informatie- en toestemmingsformulier is te vinden in [bijlage 1](#). Verder zullen transcripten van de interviews gemaakt worden. Voordat de data geanalyseerd wordt, zullen de transcripten voorgelegd worden aan de betreffende respondent. Zij zullen verifiëren of ze het eens zijn met wat zij gezegd hebben en of het transcript gebruikt mag worden in dit onderzoek. Na het akkoord op de transcripten wordt de opname van het interview verwijderd.

De respondenten zijn semiwillekeurig gekozen. Hierbij wordt niet gelet op het feit of een respondent bestuurslid of gemeenteraadslid is, aangezien beiden redelijk vergelijkbare antwoorden kunnen geven. De criteria om respondenten te kiezen zijn al gesteld in de hoofdvraag van het onderzoek: de respondent moet lid zijn van GroenLinks of lid zijn van een onafhankelijke lokale politieke partij. Daarnaast moet de respondent betrokken zijn bij de gemeenteraad, ofwel als gemeenteraadslid, of als partijbestuurslid van een partij die in de gemeenteraad zit. Verder wordt getracht een balans te creëren tussen partijen die relatief klein, gemiddeld en groot zijn in een gemeente. Als laatste wordt tevens getracht om gemeentes van verschillende groottes te onderzoeken (1–29.999, 30.000–99.999 en 100.000+ inwoners). De leeftijd van de respondent of de ervaring binnen de gemeenteraad was niet van belang in het selecteren van respondenten. Iedereen die aan de bovenstaande criteria voldeed, kon verder willekeurig geselecteerd worden. De reden om GroenLinks en lokale partijen te onderzoeken komt voort uit het feit dat GroenLinks relatief het meest is gestegen qua zetelaantal tijdens de gemeenteraadsverkiezingen in Zuid-Holland, terwijl lokale partijen in veel gemeentes de grootste partij zijn (Kiesraad, 2018; Kiesraad, 2014). Volgens literatuur zouden GroenLinks en onafhankelijke lokale partijen dus electoraal gezien het meeste succes hebben behaald.

Hoewel wetenschappelijke literatuur veelal als een secundaire bron wordt gezien, kan men dit soort literatuur ook zien als een primaire bron. Voornamelijk binnen de 'intellectuele geschiedenis' schrijven historici een historiografie: een geschiedenis van de onderwerpen waarover historici hebben geschreven (Donnelly & Norton, 2011). Een voorbeeld hiervan is George Iggers' *Historiography in the Twentieth Century: From Scientific Objectivity to the Postmodern Challenge* (2005; Donnelly & Norton, 2011). Dit onderzoek zal eveneens secundaire bronnen gebruiken als primaire

bronnen om te onderzoeken wat men tot nu toe heeft geschreven over electoraal succes en de factoren die daartoe leiden. Echter, de secundaire literatuur behoudt ook haar functie als secundaire bron, omdat de gepresenteerde resultaten en analyses van de literatuur worden gebruikt om de factoren die leiden tot electoraal succes te achterhalen (Donnelly & Norton, 2011).

3.4 Analyse

Na het verzamelen van interviewdata komt de analyse, met codering, thematisering en de interpretatie van de verzamelde data (Flick, 2009; Creswell, 2013). Voor de transcripten worden allereerst open codes gebruikt. De data worden hier in brede categorieën, of concepten, geplaatst (Flick, 2009) om vervolgens te focussen op één categorie in de axiale codering (Creswell, 2013). Dit betekent dat één categorie in de open codering als ‘kernfenomeen’ wordt aangewezen (Creswell, 2013). Rondom dit kernfenomeen worden vier typen categorieën geïdentificeerd door Strauss en Corbin (1990; Creswell, 2013):

1. Causale condities (welke factoren hebben geleid tot het kernfenomeen)
2. Strategieën (acties die genomen zijn als reactie op het kernfenomeen)
3. Intervenierende condities (brede en specifieke situationele factoren die de strategieën beïnvloeden)
4. Consequenties (de resultaten van de gebruikte strategieën)

De analyse van wetenschappelijke literatuur als primaire bron volgt in grote lijnen de conventionele manier om “standaard” primaire bronnen te analyseren. In de conventionele analyse moet de auteur onder andere rekening houden met de volgende aspecten (Donnelly & Norton, 2011, pp. 67-70):

- Wie is de auteur?
- Wanneer is het geschreven?
- Is andere literatuur uit dezelfde periode vergelijkbaar met deze bron?

Complementaire vragen die men moet stellen bij het analyseren van wetenschappelijke literatuur als primaire bron zijn:

- Is de bron onderdeel van een wetenschappelijk discours?
- Is de bron een aanvulling op het bestaande wetenschappelijk discours?
- Worden de resultaten nog algemeen geaccepteerd?
- Waar is het gepubliceerd (uitgeverij, wetenschappelijk tijdschrift, enz.)?

3.5 Validiteit en betrouwbaarheid

Dit onderzoek moet valide en betrouwbaar zijn, wil het de kwaliteit van een gedegen onderzoek kunnen waarborgen. De validiteit staat of valt met de vraag of gemeten is wat gemeten moest worden; met andere woorden, meet je wat je wilde meten (Babbie, 2016)?

Op verscheidene manieren wordt de validiteit van dit onderzoek gewaarborgd. Ten eerste wordt de inhoudsvaliditeit verzekerd doordat de vragenlijst voor de interviews gebaseerd is op wetenschappelijke literatuur (Babbie, 2016) en de operationalisering in [paragraaf 3.1](#), ofwel een deductieve benadering. Ten tweede zullen alle respondenten ingelicht worden wat betreft de inhoud van dit onderzoek. Niet alleen kunnen zij hun eigen transcripten teruglezen, maar ze kunnen ook de resultaten van het onderzoek lezen. Om de privacy van alle respondenten te waarborgen, zal het meenemen van de respondenten in dit onderzoek in twee fasen verlopen. Allereerst kunnen zij hun transcripten inlezen. Later zullen de resultaten van het onderzoek, gebaseerd op de data die zij hebben verschaft, tevens kunnen doornemen. Dit wordt ook wel *member check* genoemd (Babbie, 2016). In het onderzoek zal iedereen ook geanonimiseerd worden om zo volledig aan de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) te voldoen.

De betrouwbaarheid van het onderzoek is afhankelijk van het feit of het reproduceerbaar is (Verhoeven, 2014; Babbie, 2016). Interviews zijn uiteraard niet goed herhaalbaar, aangezien de respondenten en interviews nooit dezelfde dialoog kunnen voeren (Thiel, 2020; Verhoeven, 2014). Door de interviews te transcriberen is het onderzoek echter betrouwbaarder en wordt de betrouwbaarheid enkel groter met het opnemen van een interview (Creswell, 2013) – mits hier toestemming voor is gegeven. Hierdoor kan teruggelezen worden wat respondenten gezegd hebben,

waardoor het onderzoek herhaalbaar wordt (hoewel het analyseren van de transcripten uiteraard ook vatbaar is voor interpretatie).

Het gebruik van literatuur lijkt de schijn te hebben altijd betrouwbaar te zijn. Dit onderzoek stelt bij deze dat de gebruikte literatuur, hier gebruikt als primaire bron in plaats van secundaire bron, tevens betrouwbaar is. Het leeuwendeel van de literatuur staat namelijk in wetenschappelijke tijdschriften en is beoordeeld door *peers* (*peer review*). Daarnaast zijn artikelen van veel Nederlandse auteurs, zoals Boogers en Voerman, afkomstig van het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen (DNPP). Niet alleen heeft het DNPP de taak om publicaties van en omtrent politieke partijen, dus ook krantenartikelen, te archiveren, maar het heeft ook de taak om wetenschappelijk onderzoek naar Nederlandse politieke partijen waar mogelijk te stimuleren, te ondersteunen en te begeleiden (Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen, 2020).

4. Verdieping van electoraal succes

In de eerste sectie van de analyse wordt gekeken naar (academische) literatuur. Binnen de werken van onderzoekers wordt veel gekeken naar electoraal succes. Vaak zijn deze artikelen voor 2015 geschreven, veelal zelfs rond 2010 (Ruostetsaari, 2000; Boogers & Voerman, 2010; Jackson & Lilleker, 2009). Hoewel de artikelen toen uiterst relevant waren, zijn ze momenteel minder relevant, net zoals het feit dat technologie, de samenleving en wetenschap zelf snel veranderen. Zo werkt het ook voor de Nederlandse overheid en het politieke landschap. De gemeente is bijvoorbeeld belangrijker geworden na decentralisatie rond 2010 en onafhankelijke lokale politieke partijen zijn uitgegroeid tot de grootste partijen in de lokale politiek (Kiesraad, 2018).

De deelvraag die in dit hoofdstuk beantwoord moet worden luidt als volgt: “Welke factoren leiden tot electoraal succes volgens wetenschappelijke literatuur?” Om deze vraag te beantwoorden moet allereerst de term ‘electoraal succes’ verkend en verdiept worden. Dit betekent dus ook dat geanalyseerd wordt in welke context electoraal succes genoemd wordt. Vervolgens moet onderzocht worden welke factoren leiden tot electoraal succes volgens de literatuur. Als laatste worden die factoren geanalyseerd in de context van de periode waarin de literatuur is geschreven. Daarbij wordt gekeken naar waarom specifieke factoren als belangrijk worden aangeduid en anderen niet. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het feit dat sociale media misschien nog niet veel gebruikt werd ten tijde van het schrijven van het artikel.

4.1 Electoraal succes verder verkennen

In veel artikelen werd electoraal succes niet duidelijk gedefinieerd. Waarom het veelal niet duidelijk gedefinieerd werd, is onduidelijk. Zo definieerden Boogers en Voerman (2020, p. 30) electoraal succes impliciet door aan te geven dat, ondanks het feit dat sommigen aangaven dat hun partij slecht functioneerde, 40% van deze partijen toch één of meer zetels winst had geboekt. Voor electoraal succes maakt het (slecht of matig) functioneren van de partij dus niet uit, aldus Boogers en Voerman (2020, p. 30). Deze impliciete definitie wordt door dezelfde auteurs al ruim tien jaar aangehouden, zoals te zien is in *Independent Local Parties in the Netherlands* (2010, pp. 79-80) waarin zij aangeven dat de Leefbaar partijen in Nederland enorme successen boekten in 2002 met behulp van Pim Fortuyn. Opnieuw betreft electoraal succes dus zetelwinst (Boogers & Voerman, 2010, pp. 79-80).

Ook Boogers, Ostaaijen en Slagter (2010, p. 36) definieerden electoraal succes slechts impliciet door aan te geven dat electoraal succes normaliter sterk afhangt van het vermogen van kandidaten om een persoonlijke band op te bouwen met de kiezer. Verder werd in dit rapport vaak gesproken over het ‘succes van lokale partijen’, wat ook wijst op het feit dat electoraal succes toch voornamelijk gedefinieerd wordt door het zetelaantal. De Lange en Art’s (2011, p. 1245) internationaal georiënteerde onderzoek naar Wilders en Fortuyn, *Fortuyn versus Wilders: An Agency Based Approach to Radical Right Party Building*, meent dat electoraal succes gedefinieerd kan worden door zetelwinst. Daarnaast hebben de auteurs de definitie toch weer verbreed door ook te kijken naar het vasthouden van electoraal succes, ofwel *sustained electoral success* (De Lange & Art, *Fortuyn versus Wilders: An Agency-Based Approach to Radical Right Party Building*, 2011, p. 1245).

De Lange trekt haar definitie door in het rapport *Politieke partijen: overbodig of nodig?*, samen met Leyenaar en de Jong (De Lange, Leyenaar, & Jong, 2014, p. 19). Hierin stellen zij dat populistische partijen die gefocust zijn op één persoon, zoals de Italiaanse Vijfsterrenbeweging (MoVimento 5 Stelle/M5S) van Giuseppe Piero (Beppe) Grillo, slechts één of twee keer electoraal succes behalen om vervolgens roemloos ten onder te gaan (De Lange, Leyenaar, & Jong, 2014, p. 19). Opnieuw wordt electoraal succes dus gelinkt aan zetelwinst. Interessant is wel dat opnieuw breder gekeken wordt naar electoraal succes en tevens electoraal verlies onderzoekt, ofwel zetelverlies (De Lange, Leyenaar, & Jong, *Politieke partijen: overbodig of nodig?*, 2014).

Verder is zelfs in onderzoek naar electoraal succes op provinciaal niveau in Canada een soortgelijke definitie gevonden van electoraal succes. Kushner, Siegel en Stanwick (1997, p. 550) benoemen weliswaar op geen enkel moment wat electoraal succes is, maar ze geven wel aan dat kandidaten onder andere succesvol zijn als ze bijvoorbeeld gekozen worden voor de gemeenteraad. Hierdoor wordt de link met zetelwinst toch snel gemaakt.

Als laatste geven ook Lucardie (2006, pp. 163-167) en Zur (2019, p. 963) beiden impliciet aan dat succes gelijk staat aan winst. Zur breidt echter toch nog uit door aan te geven dat overleven als kleine partij ook belangrijk is en zelfs aangeduid kan worden als electoraal succes (Zur, 2019, p. 963). Nu electoraal succes gedefinieerd is, moet nog uitgezet worden hoe electoraal succes behaald kan worden. In de volgende

paragraaf zullen deze factoren belicht worden. Al met al is dus duidelijk dat electoraal succes veelal wordt aangeduid als zetelwinst.

4.2 De factoren die tot electoraal succes kunnen leiden

In de operationalisering werd al duidelijk dat Ruostetsaari (2000) verscheidene factoren heeft geïdentificeerd die electoraal succes kunnen beïnvloeden. Dit waren:

- Gender/sekse
- Beroep
- Gebruikmaken van reclamebureaus
- Leeftijd
- Beroepsopleiding
- Aantal verkiezingsbijeenkomsten
- Aantal gemeentes/plaatsen waarin campagne gevoerd wordt
- Gebruik van campagneteam
- Gebruikmaken van campagnebureau/hoofdkwartier

Andere factoren zijn echter nog gevonden in verschillende artikelen. Daarnaast zijn factoren die normaliter een negatieve invloed kunnen hebben in de landelijke politiek niet zo invloedrijk op een lokaal niveau. Zo kunnen lokale partijen nog steeds minstens één zetel winnen, ondanks het feit dat het partijbestuur slecht functioneert (Boogers & Voerman, 2020, p. 30).

Een belangrijke factor die waarschijnlijk bijdraagt aan electoraal succes is het bezoeken van buurten. Open gesprekken worden gehouden met buurtbewoners en lokale organisaties om vertrouwen en stemmen te winnen (Boogers & Voerman, 2010, pp. 83-84). Verder is het links-rechts spectrum belangrijk voor electoraal succes, of het gebrek aan duidelijke ideologische positionering. Omdat veel lokale afdelingen van landelijke partijen zich identificeren met de landelijke partij, is meteen duidelijk wat de standpunten zijn. Onafhankelijke lokale partijen distantiëren zich echter meer van het links-rechts spectrum en positioneren zich als een echte lokale partij (Boogers & Voerman, 2010, p. 85). Volgens Boogers en Voerman (2010, p. 85) betekent dit dat nieuwe breuklijnen worden toegevoegd in het links-rechts spectrum. De eerste scheiding zit in het verschil tussen lokale belangen aan de ene kant en regionale,

provinciale en landelijke belangen aan de andere kant. De onafhankelijke lokale partijen vertegenwoordigen hierbij, zo claimen zij zelf, de lokale belangen beter (Boogers & Voerman, 2010). De tweede nieuwe breuklijn vormt de scheiding tussen gevestigde partijen (veelal de lokale afdelingen van landelijke partijen) en anti-establishment partijen, die trachten het slechte reactievermogen van lokale afdelingen van landelijke partijen bloot te leggen (Boogers & Voerman, 2010, pp. 85-86). De derde en laatste breuklijn wordt gevormd door belangenpartijen. Zij benadrukken geografische en demografische verschillen tussen wijken, gemeenschappen, dorpen, of tussen jongere en ouderen burgers. Lokale afdelingen van landelijke partijen kunnen bijvoorbeeld niet handelen namens de belangen van de wijken of de demografische groepen (Boogers & Voerman, 2010, p. 86). Boogers en Voerman (2010, p. 86) menen dan ook dat dergelijke duidelijke profielen in het voordeel werken van onafhankelijke lokale partijen; ze lijken toegankelijker en ontvankelijker en kunnen nieuwe lokale problemen op tafel leggen die lokale afdelingen over het hoofd zien.

Niet alleen lokale, maar ook landelijke anti-establishment partijen kunnen verandering op lokaal niveau teweegbrengen. Zo hebben de Leefbaar-partijen in 2002 waarschijnlijk haar succes te danken aan het anti-establishment sentiment dat Pim Fortuyn had aangewakkerd (Boogers, Lucardie, & Voerman, 2007, p. 6). De onafhankelijkheid van landelijke partijen is hoe dan ook handig. Niet alleen om jezelf af te zetten tegenover alles wat uit Den Haag komt, maar ook om jezelf af te zetten tegen de landelijke trends, ofwel de uitslagen van de Tweede Kamerverkiezingen (Boogers, Lucardie, & Voerman, 2007, p. 10). Als de landelijke tak goed heeft gescoord, dan kan de positieve uitslag doorstromen naar gemeenteraadsverkiezingen. Zie het effect van de zetelwinst van GroenLinks in 2017. Met de gemeentelijke, provinciale en Europese verkiezingen wonnen ze zetels. Dit werkt echter ook andersom: PvdA verloor in 2017 veel zetels en dit was ook te merken in de gemeentes en de provincie, hoewel het verlies relatief minder groot was dan de winst die GroenLinks boekte tussen 2017 en 2019 (Kiesraad, 2021).

Belangrijke factoren zijn dus de onafhankelijkheid van landelijke trends en de aandacht voor de lokale problemen (Boogers & Voerman, 2010; Boogers & Voerman, 2020; Boogers, Lucardie & Voerman, 2007; Boogers, Ostaaijen & Slagter, 2010). Ook niet onbelangrijk is het feit dat lokale partijen beter in staat lijken te zijn om met aansprekende kandidaten een eigen achterban op te bouwen (Boogers, Ostaaijen, &

Slagter, 2010, p. 4). Tevens richten lokale partijen zich meer op de persoonlijke band tussen kiezers en politici (Boogers, Ostaaijen, & Slagter, 2010, p. 4). Geworteld zijn in de samenleving is volgens Boogers, Ostaaijen en Slagter dus een belangrijk factor om succesvol te zijn bij gemeenteraadsverkiezingen.

Interessant is dat een onderscheid ontstaat tussen jonge steden als Almere en oudere steden zoals Den Haag. In jonge steden als Almere kunnen kandidaten moeilijker een band opbouwen met het electoraat, omdat er nog geen wijdvertakte lokale netwerken bestaan waarin politici zich maatschappelijk worteling kunnen vinden. Hierdoor zijn politieke partijen in jonge steden vatbaarder voor landelijke politieke trends (Boogers, Ostaaijen, & Slagter, 2010, p. 66).

Tevens moet nog een verschil gemaakt worden tussen de verscheidene partijen. Elke partij heeft zo een eigen doel en ideologie. Om succes te halen als rechts-populistische partij moet men iets anders doen dan linkse partijen. Zo hebben rechts-populistische partijen vaak kritiek op de traditionele partijen en het gehele politieke bestel (De Lange, Leyenaar, & Jong, 2014, p. 19). Niet allen zien we dat in Frankrijk, Italië en Duitsland, maar ook hier in Nederland. Thierry Baudet heeft met Forum voor Democratie, zeker in de eerste jaren in de Tweede Kamer, vaak kritiek geuit richting de traditionele partijen VVD, PvdA, en CDA. Dit noemde hij dan ook wel het partijkartel, waarin een kleine groep bestuurder van de gevestigde traditionele partijen ronddraait in de 'bestuurlijke baantjesroussel' (Jongejan, 2017).

Het 'bestuurlijke baantjesroussel' is daarentegen wel hetgeen waardoor men sneller electoraal succes kan behalen. Bestuurders die al gekozen zijn in bijvoorbeeld de Tweede Kamer hebben meer kans om opnieuw gekozen te worden dan iemand die voor het eerst meedoet aan de verkiezingen (Kushner, Siegel, & Stanwick, 1997, p. 543). Aan de andere kant, zoals Kushner, Siegel en Stanwick (1997, p. 543) aangeven, moet het lage slagingspercentage van nieuwe kandidaten niet verkeerd geïnterpreteerd worden. Het aantal belemmeringen in de lokale politiek is significant minder ten opzichte van provinciale en landelijke politiek. Serieuze en capabele kandidaten maken nog redelijk veel kans op succes.

Ook gender kan invloed hebben op electoraal succes. Vrouwen ondervinden vaker electoraal succes dan mannen, ook al zijn ze tot op de dag van vandaag nog niet goed gerepresenteerd in de politiek. Zeker op lokaal niveau hebben vrouwen meer mogelijkheden om verkozen te worden, aangezien ze minder last hebben van partijsystemen, financiële steun (en het gebrek hieraan) en verhuizingen naar

bijvoorbeeld de hoofdstad (Kushner, Siegel, & Stanwick, 1997, pp. 545-546). Talloze redenen kunnen bedacht worden waarom vrouwen relatief succesvoller zijn dan (witte) mannen. Eén daarvan is dat mensen opzettelijk op een vrouw stemmen om de genderbalans gelijk te trekken (Kushner, Siegel, & Stanwick, 1997, p. 547). Andere factoren die electoraal succes (voor één kandidaat) kunnen beïnvloeden, zijn het aantal kandidaten op de kieslijst, de sociaaleconomische achtergrond van de kandidaat en andere persoonlijke kenmerken van kandidaten (Kushner, Siegel, & Stanwick, 1997, p. 550). Ook kunnen politieke onvrede, politieke ruimte, aansluiting bij gevestigde politieke tradities en ideologieën, charismatisch of effectief leiderschap en andere hulpbronnen zoals publiciteit, leden en geld invloed hebben op electoraal succes (Lucardie, 2006, p. 163).

5. Praktisch electoraal succes

In de tweede sectie van de analyse wordt gekeken naar electoraal succes volgens experts uit de praktijk. Concreet zijn gemeenteraadsleden en partijbestuursleden van zowel onafhankelijke lokale partijen als lokale afdelingen van GroenLinks bevroegd over hun visie op electoraal succes. Uit deze gesprekken is veelal gebleken dat het begrip ‘electoraal succes’ niet zo vaststaat als academische literatuur het laat lijken. Electoraal succes is zelfs bij tijd en wijle ambigu en weerbarstiger in de praktijk.

De deelvraag die in dit hoofdstuk beantwoord moet worden luidt als volgt: “Welke factoren kunnen leiden tot electoraal succes voor GroenLinks en onafhankelijke lokale partijen in de lokale politiek van Zuid-Hollandse gemeentes volgens (oud-)raadsleden en (oud-)partijbestuursleden?” Ook hier wordt allereerst onderzocht hoe electoraal succes gedefinieerd wordt, alvorens de factoren die invloed hebben op electoraal succes besproken worden.

5.1 De vele definities van electoraal succes

Electoraal succes als zetelaantal

Volgens respondenten kan electoraal succes uiteraard gedefinieerd worden als zetelwinst. Het is immers één van de meest voor de hand liggende definities voor succes tijdens verkiezingen. Deze definitie staat echter niet vast; als individuen gevraagd worden naar hun definitie van electoraal succes, dan geven ze zowel zetelwinst als een tweede alternatieve definitie aan. Soms ligt dit nog vrij dichtbij zetelwinst, denk aan elke definitie gerelateerd aan het aantal zetels, maar veelal wordt de blik gericht op het electoraat, ofwel de kiezers.

Een eerste alternatieve definitie van electoraal succes heeft betrekking op landelijke partijen. Raadslid 3 definieert electoraal succes namelijk als een lokale afdeling van een landelijke partij die beter scoort dan het landelijk gemiddelde, ofwel beter scoren dan de andere lokale afdelingen van de partij. Uiteraard kan dit in het meest gunstige geval betekenen dat een partij zetels wint. Daarentegen kan het ook betekenen dat de partij zetels verliest en toch relatief minder verliest dan het landelijk gemiddelde.

Interessant is ook het feit dat Raadslid 5 simpelweg aangeeft dat zetelwinst electoraal succes is, maar dat coalitiedeelname dat niet is. In plaats daarvan is coalitiedeelname eerder politiek succes. Ook belangrijk is daarbij om het momentum

vast te houden, aldus Raadslid 6. Hiermee wordt bedoeld dat het succes van de afgelopen gemeenteraadsverkiezingen en raadsperiode bij de daaropvolgende verkiezingen weer behaalt of vergroot wordt. Niet alleen moet hierbij het momentum vastgehouden worden, maar er moet ook samengewerkt worden tussen de partijen waardoor een 'wij-zij' verhaal ontweken wordt.

Zetelwinst heeft, zeker voor grote partijen, soms nog een andere invulling. Zo meent Raadslid 12 dat electoraal succes simpelweg het trekken van meer kiezers is. Raadslid 8, lid van de grootste partij in zijn/haar gemeente, verdiept zich nog in het fenomeen van de grootste partij in een gemeente zijn. Hierbij meent het raadslid dat electoraal succes voor hun de grootste zijn en blijven is. Dit houdt onder andere duurzaamheid en stabiliteit in. Dan maakt het niet uit of ze één zetel verliezen of één zetel juist winnen, het gaat erom dat hun partij de grootste is.

Een ander soort electoraal succes

Uiteraard hoeft electoraal succes niet gerelateerd te zijn aan het aantal stemmen of het aantal zetels van een partij. De definitie van Raadslid 7 ligt het meest ver van zetelaantal af. In deze definitie wordt niet gekeken naar het aantal zetels of het aantal stemmen, maar naar het aantal ingediende en aangenomen moties. Uiteindelijk wordt een partij gekozen zodat ze hun standpunten, in de vorm van moties, in de raad kunnen presenteren. Hoewel het lijkt alsof de definitie niet gelinkt kan worden aan electoraal succes, of succes met betrekking tot de verkiezingen, is het toch mogelijk om te twee aan elkaar te koppelen. Electoraal succes kan namelijk ook gerelateerd zijn aan het bredere succes voor kiezers. Voor kiezers kan electoraal succes betekenen dat hun partij invloed uitoefent in de gemeenteraad door moties in te dienen die aangenomen worden.

Succes voor de kiezer is ook te vinden in de definitie van Raadslid 9. Dit raadslid vindt dat electoraal succes behaald is men kan spreken van representatie. De representatie gaat twee kanten op. Ten eerste moet de kandidatenlijst representatief zijn. Niet alleen moet 'de witte man' op de lijst staan, maar ook mensen van andere culturen. Ook moeten niet enkel hoger opgeleiden mensen op de lijst staan, maar ook lager opgeleiden. Ten tweede moeten ook minderheidsgroepen gaan stemmen om electoraal succes te behalen. Dit betekent dat dus ook de (kans)arme alleenstaande moeder moet gaan stemmen om electoraal succes te behalen. Niet alleen moet dus

de lijst representatief zijn, maar ook de kiezer in het algemeen moet een representatief beeld van Nederland weergeven.

5.2 Factoren die tot electoraal succes in de praktijk kunnen leiden

Vanwege de vele definities van electoraal succes kunnen ook meer factoren bedacht worden die tot electoraal succes kunnen leiden. Factoren die leiden tot een representatieve kandidatenlijst zijn immers weer anders dan factoren die leiden tot zetelwinst. Soms zijn factoren echter wel toe te passen op twee of meer vormen van electoraal succes, denk bijvoorbeeld aan een hoger percentage kiezers naar de stembus krijgen en beter scoren dan het landelijk gemiddelde. Binnen de factoren kan tevens een onderscheid gemaakt worden tussen factoren waar partijen en politici invloed op hebben en factoren waar men geen invloed op heeft.

Factoren waar partijen en politici invloed op hebben

Voor vrijwel elke vorm van electoraal succes geldt wel dat partijen en politici zichtbaar moeten zijn. Niet alleen tijdens verkiezingen, maar ook daaromheen. Partijen kunnen bijvoorbeeld samenwerking zoeken met maatschappelijke organisaties die graag in de publiciteit staan. Ook niet onbelangrijk is dat mensen dan betrokken worden bij het bestuur en problemen in de gemeente, aldus Raadslid 5. Wat GroenLinks bijvoorbeeld veel deed vóór Corona, was huis-aan-huis bezoeken. Vrijwilligers kunnen twee strategieën kiezen. Ten eerste kunnen vrijwilligers langs de deuren gaan en mensen proberen te overtuigen om op GroenLinks te stemmen. Ten tweede kunnen vrijwilligers een open gesprek aangaan met bewoners en achterhalen welke thema's in welke wijken spelen. Eén GroenLinks respondent meende echter dat de eerste tactiek, waarbij men overtuigd moest worden van de GroenLinks standpunten, meer een 'Jehova's getuigen'-tactiek was en wilde daarom niet meedoen aan huis-aan-huisbezoeken:

'Het enige wat we deden was folderen, we waren ook niet het team wat, daar begon GroenLinks toen een beetje mee, langs de deuren gaat. Ja dat hebben wij nooit gewild, dat is ook iets wat ik met mijn beperking niet kan. Dus daar ben ik sowieso nooit in meegegaan. Ik zou het nog niet doen, omdat ik vind dat ik geen Jehova's getuige ben.' – Raadslid 1.

De andere GroenLinks respondenten menen echter dat vrijwilligers en kandidaat raadsleden langs de deuren gingen om informatie op te halen van buurtbewoners over de onderwerpen die zij belangrijk vinden, dus niet om inwoners te overtuigen. Raadslid 10 legde perfect uit wat dit inhoudt:

'De focus van de GroenLinks campagne was echt op de huis-aan-huis acties. Er was een campagneleider, een campagneteam die dat helemaal organiseerden, er was een soort app, waar je dan mee langs de deuren ging, er was ook echt genoeg animo voor, we hebben heel veel huis-aan-huis, ja gewoon gesprekken gevoerd met mensen en dan voerde je in die app in wat de belangrijkste dingen waren, welke postcode je had gehad enzo.' – Raadslid 10.

Essentieel was wel dat huis-aan-huis bezoeken gesprekken waren en niet een éénrichtingsverkeer vanuit de partij. Zo stelde ook Raadslid 8. Politici moeten namelijk niet alleen maar verkopen en informatie halen, maar raadsleden moeten ook iets kunnen brengen. Denk bijvoorbeeld aan de (kans)arme alleenstaande moeder. Om haar naar de stembus te krijgen en zo electoraal succes te behalen, moet je als politicus niet alleen informatie halen, maar ook met oplossingen komen voor haar problemen. Dan pas gaat een arme alleenstaande moeder, die de politiek vaak wantrouwt, ook stemmen, aldus Raadslid 8:

'Electoraal succes zou voor mij eigenlijk zijn, als in die groepen die geen of heel weinig vertrouwen hebben in de politiek omdat ze niet gehoord worden, hè en dan heb ik het niet over de boze witte man, want die wordt echt wel heel goed gehoord, maar dan heb ik het gewoon over de alleenstaande moeder van kleur in die wijk die op de armoedegrens zit [...] en weinig hulp krijgt van het systeem [...], als die mensen gaan stemmen, en dan hoef ik geen twintig zetels, [...] maar drie zetels dan is dat echt al heel veel succes, want dan heb je namelijk een groep aangeboord waar heel veel doet, die heel onzichtbaar is, die best wel een grote groep is in de stad [...]. Wij vinden het belangrijk [...] dat verzet in de stad wordt opgebouwd [...] en wij helpen mensen daarbij, wij vertellen hoe ze dat moeten doen en wij ondersteunen ze daar ook in.' – Raadslid 8.

Raadslid 6 zou hier ook deels bij kunnen aansluiten. Volgens deze persoon is het namelijk ook belangrijk wat je met de zetels doet voor de kiezers en gaat electoraal succes dus niet alleen zozeer over zetelwinst:

'Als je dan gaat nadenken over de definitie van electoraal succes, dan gaat het misschien nog meer over wat je uiteindelijk met die zetels weet te bereiken voor die mensen, dan het zetelaantal, zeg maar. [...] Dat we die zes zetels hebben gewonnen is natuurlijk heel mooi en dat is het ding dat je bereikt in zo'n verkiezingstijd, maar ja, dan daarna moet het echte werk eigenlijk pas beginnen en dan ga je je echt inzetten voor de mensen die op jou hebben, maar ook voor de rest van de stad om je verkiezingsprogramma waar te maken. En, nja daar zat ik gewoon een beetje over na te denken. Dat wordt hier niet echt in meegenomen, terwijl dat toch misschien wel nog veel belangrijker is eigenlijk dan dat je die zetels hebt.' – Raadslid 6.

Maar ook vrijwilligerswerk is belangrijk om zichtbaar te zijn. Denk bijvoorbeeld aan het sport- en verenigingsleven. Dit kan niet alleen voor verbinding zorgen, maar het zijn ook grote stemmentrekkers. Daarnaast kan geput worden uit de kennis die leden van deze verenigingen hebben. Voor Raadslid 7 biedt dit weliswaar geen garantie voor electoraal succes (voor deze persoon betekende dit de grootste zijn en blijven), maar wel enige vorm van houvast.

Partijen kunnen ook op andere manieren zichtbaar worden. Raadslid 11 gaat met de partij bijvoorbeeld actief aan de slag met specifieke thema's om deze in het nieuws te krijgen. Een groot netwerk kan daarbij helpen. Niet alleen zodat de partij daarmee meer stemmen trekt, maar in dat netwerk bevinden zich ook journalisten die kunnen helpen om specifieke thema's onder de aandacht te brengen.

Naast traditionele media worden sociale media ook steeds belangrijker om mensen te bereiken. Niet langer kunnen partijen slechts gebruikmaken van kranten en flyers. Voornamelijk om jongeren te trekken is het internet belangrijk. Bestuurslid 1 focust daarbij op de specifieke situatie in zijn/haar gemeente, waarbij het 'knokken' wordt met D66 en VVD om de stemmen van jongeren in de gemeente:

'Ja, het wordt nu nog harder knokken, in de zin van campagne voeren, mensen enthousiasmeren om te gaan stemmen, jongeren enthousiasmeren om te gaan stemmen. Jongeren zijn over het algemeen minder traditioneel CDA. Zij zullen of VVD, of D66 georiënteerd zijn, als ze niet een hele specifieke opvatting hebben over politiek, hè dat kan [...]. Dus we zullen jongeren moeten zien aan te spreken, we zullen mensen gewoon naar de stembus moeten zien te krijgen. Ik denk ook dat we dus heel fors gebruik zullen moeten maken van social media, om goed zichtbaar te zijn en te blijven.' – Bestuurslid 1.

Voor Raadslid 5 is het juist het tegenovergestelde. Dit raadslid wil onder andere (zetel)winst gebruiken voor samenwerking met andere partijen en niet 'knokken in de zin van campagnevoeren'. Om dergelijk electoraal succes te bereiken, moet een

raadsprogramma worden opgesteld dat breed gedragen wordt door de gemeenteraad. Een 'wij-zij verhaal' moet dus niet ontstaan na (zetel)winst.

Factoren waar partijen en politici geen invloed op hebben

Tegenover factoren waar men invloed op kan hebben, staan de factoren waarop partijen en politici geen invloed op kunnen uitoefenen, met name op lokaal niveau. Twaalf van de twaalf respondenten gaf bijvoorbeeld aan dat de landelijke trends veel invloed kunnen hebben op electoraal succes, met name met betrekking op zetelaantal. Zo schrijven zeven van zeven GroenLinks respondenten het succes in de gemeenteraadsverkiezingen van 2018 toe aan het succes in de Tweede Kamerverkiezingen van 2017. Ook noemen zij Jesse Klaver als de reden dat GroenLinks goed presteerde in 2017. Daarmee wordt ook Jesse Klaver in verband gebracht met het lokale succes van GroenLinks.

Verder kan nog breder gekeken worden, namelijk naar het internationale speelveld. Door internationale ontwikkelingen, voornamelijk met de *Black Lives Matter* beweging, is het volgens Raadslid 8 onmogelijk om geen diverse lijst te hebben om zo de (Nederlandse) samenleving te representeren in 2022, hoewel dit nog wel in 2018 kon. Als een partij niet een diverse lijst presenteert, dan kunnen ze worden afgestraft tijdens de verkiezingen.

5.3 Factoren linken aan electoraal succes

In deze paragraaf worden de factoren die electoraal succes kunnen beïnvloeden gelinkt aan de verscheidene vormen van electoraal succes. Hoewel zichtbaarheid aan alle vormen van electoraal succes gelinkt kan worden, zijn er ook een aantal factoren die enkel bij specifieke vormen van electoraal succes passen. De factoren voor zetelwinst in de literatuur werden al besproken in [paragraaf 4.1](#) en [paragraaf 4.2](#).

Zetelwinst in de praktijk lijkt minder factoren te hebben dan aangegeven is in de literatuur. Uiteraard geldt wel dat partijen zichtbaar moeten zijn voor zetelwinst. De verschillen tussen de praktijk en de literatuur komen echter bij de andere twee factoren, namelijk landelijke trends en het effectief inzetten van sociale media. Uiteraard zijn deze verschillen te verklaren door het verschil in context. Landelijke (politieke) trends kunnen namelijk niet veel invloed hebben op landelijke partijen zelf. Daarentegen kunnen landelijke trends wel invloed hebben op lokale partijen. Wat

betreft sociale media ligt het aan de periode waarin Ruostetsaari's (2000) artikel is geschreven, namelijk in 2000. Op dat moment kwamen *Napster* en *MSN Messenger* net op en zou een jaar later de internetzeepbel (de *dot-com bubble*) uiteen klappen. Zelfs Hyves bestond nog niet; dat zou later in 2004 worden opgericht.

Zetelwinst kan daarbij ook onderdeel zijn van een andere vorm van electoraal succes, namelijk beter scoren dan het landelijk gemiddelde. Daarentegen kan zetelverlies ook nog steeds betekenen dat een partij beter scoort dan het landelijk gemiddelde. Opnieuw zijn zichtbaarheid en de landelijke trends belangrijk, maar een partij moet ook samenwerking zoeken met mensen (of organisaties) die graag in de publiciteit staan.

De kunst is dan ook om het momentum vast te houden, maar dat is nog niet zo makkelijk. Opnieuw is zichtbaarheid belangrijk. Verder zouden bewoners betrokken moeten worden bij het gemeentebestuur om zo het wantrouwen richting politieke partijen weg te nemen. Hierbij komen Jackson & Lilleker (2009) goed van pas, met hun ideeën over het gebruik van de democratische structuren van Web 2.0, waardoor burgers meer betrokken raken bij de lokale politiek. Ook moeten partijen meer samenwerken in de raad om te laten zien dat ze voor de burgers in de raad zitten en niet voor zichzelf.

Meer kiezers trekken kan ook een doel op zich zijn, ongeacht of het zetelaantal stijgt. Om dit te behalen moeten huis-aan-huisbezoeken gepland worden, specifieke thema's aan het licht worden gebracht om deze in het nieuws te krijgen en kan een groot netwerk in het voordeel werken. Als er breder gekeken wordt naar meer kiezers trekken, niet per se in het voordeel van de eigen partij, dan is kan electoraal succes ook betekenen dat een groter percentage kiezers überhaupt naar de stembus gaat. Net zoals meer kiezers trekken voor de partij zijn zichtbaarheid en huis-aan-huisbezoeken belangrijk. Daarnaast lijken gender, beroep en leeftijd belangrijk te zijn; vrouwen trekken tegenwoordig immers steeds meer stemmen.

Een partij die de grootste in de gemeenteraad is heeft waarschijnlijk ook als doel om dit te blijven. Uiteraard komt zichtbaarheid opnieuw terug om de grootste te blijven. Daarentegen kunnen ook specifiek vrijwilligerswerk en het sport- en verenigingsleven genoemd worden als factoren die helpen om de grootste partij te blijven, hoewel de deze factoren ook nog als onderdeel van zichtbaarheid gezien kunnen worden.

Vaak zit de grootste partij ook in de coalitie, wat weer helpt voor zichtbaarheid. Zowel coalitiedeelname als zichtbaarheid kunnen gezien worden als factoren die

helpen om electoraal succes te behalen. In dit geval wordt met electoraal succes het aantal ingediende en aangenomen moties bedoeld.

Buiten de raad moet echter ook nog werk verricht worden. Raadslid 8 gaf namelijk drie verschillende definities van electoraal succes. Ten eerste uiteraard zetelwinst, wat al eerder is besproken. Ten tweede dacht dit raadslid aan de wantrouwende arme inwoner die gaat stemmen, wat moeilijker is dan gedacht wordt. Nog één laatste keer is zichtbaar zijn belangrijk en moeten huis-aan-huisbezoeken gepland worden. Daarentegen is het niet zo simpel als informatie halen en weggaan. Ter plekke moeten eventuele oplossingen bedacht worden in een poging om het vertrouwen (gedeeltelijk) te herstellen tussen de kiezer en de politiek. Ten derde vond Raadslid 8 dat een representatieve kieslijst tevens electoraal succes behelsde. Dit kon echter niet volledig beïnvloed worden door de lokale partij zelf; internationale ontwikkelingen en bewegingen die opkomen voor minderheden hebben hier veel invloed op. Met de opkomst van bijvoorbeeld *Black Lives Matter* kunnen partijen, de SGP daargelaten, niet meer een volledig witte lijst vol met mannen presenteren. Het overzicht van de verschillende vormen van electoraal succes is te vinden onder [paragraaf 6.3](#) (zie [Tabel 6](#)).

6. Literatuur en praktijk

In de wetenschap proberen academici veelal ideale beelden te schetsen. Sociale theorieën die bijna overal op toepasbaar zijn, situaties die in elke context vrijwel hetzelfde afspelen en nog veel meer. Helaas blijkt de praktijk, waar men rekening moet houden met de onvoorspelbare menselijke factor, toch anders in elkaar te steken. Zo lijkt dit ook het geval te zijn bij factoren die electoraal succes bepalen, waarin respondenten (weliswaar onbewust) suggereren dat er meer factoren zijn dan degene die in de literatuur genoemd worden. Dit werd tevens veroorzaakt doordat er meer vormen van electoraal succes werden benoemd door respondenten.

De laatste deelvraag die in dit hoofdstuk beantwoord moet worden luidt als volgt: “Hoe verschillen de factoren die leiden tot electoraal succes voor GroenLinks en lokale onafhankelijke partijen in de lokale politiek van Zuid-Hollandse gemeentes volgens theorie/literatuur van de praktijk?” De verdieping in de literatuur omtrent electoraal succes wordt hier opnieuw gebruikt om deze te vergelijken met de definities zoals gegeven door de respondenten. Vervolgens worden de factoren die tot electoraal succes kunnen leiden met elkaar vergeleken. Hier wordt tevens specifiek gelet op overlappingsen en verschillen tussen de literatuur en de praktijk. Als laatste wordt geanalyseerd waarom overlappingsen of verschillen bestaan tussen de literatuur en de praktijk.

6.1 Succes: zetelwinst of voor de kiezer?

Dat de definitie van electoraal succes in literatuur vrij eenduidig is, is inmiddels duidelijk. Veelal wordt dit succes gezien als zetelwinst en in sommige gevallen wordt het uitgebreid door coalitiedeelname hieraan toe te voegen (Boogers & Voerman, 2010; Boogers & Voerman, 2020; Boogers, Ostaaijen & Slagter, 2010; De Lange & Art, 2011; De Lange, Leyenaar & Jong, 2014; Lucardie, 2006; Zur, 2019.). Twaalf van de twaalf respondenten bevestigden dat electoraal succes ook zetelwinst kon betekenen, hoewel de respondenten al snel kenbaar maakten dat het niet slechts zetelwinst behelsde.

Electoraal succes kan in twee categorieën verdeeld worden. Aan de ene kant kan electoraal succes gezien worden in relatie tot zetelaantal. Niet alleen valt zetelwinst hieronder, maar ook bijvoorbeeld momentum vasthouden, meer kiezers trekken, de grootste partij zijn en blijven of procentueel gezien beter presteren tijdens de

verkiezingen dan het landelijk gemiddelde. Aan de andere kant is het mogelijk om electoraal succes in relatie te zien tot de kiezer. Zo moet een groter percentage kiezers naar de stembus gaan (inclusief de arme alleenstaande en wantrouwende moeder), kan het aantal ingediende of aangenomen moties gezien worden als electoraal succes of moet een kandidatenlijst representatief zijn.

6.2 De meest voorkomende factor

Om zetelwinst te behalen is het zeer aannemelijk dat de factoren, zoals benoemd in Ruostetsaari's (2000) regressieanalyse in *Explaining electoral success in parliamentary elections: The Case of Finland*, kunnen leiden tot electoraal succes. De verscheidene definities van electoraal succes, zoals aangegeven in [paragraaf 4.1](#), [5.1](#) en [6.1](#), bevatten echter soms andere factoren om het succes te behalen. Voor een diverse en representatieve kandidatenlijst is zichtbaarheid immers niet per se nodig.

Dat gezegd hebbende, zichtbaarheid was wel een factor die tot electoraal succes kon leiden. Niet alleen heeft Ruostetsaari (2000) dit al aangegeven met 'aantal verkiezingsbijeenkomsten' en 'aantal gemeentes/plaatsen waarin campagne gevoerd wordt', maar elke respondent gaf ook aan dat zichtbaarheid belangrijk is. De GroenLinks respondenten gaven gedetailleerd aan dat zij zich voornamelijk zichtbaar maakten door te flyereren in winkelcentra en huis-aan-huisbezoeken te doen. Dat laatste is, in Nederland, meer een fenomeen van de afgelopen vijf tot tien jaar. Hoewel Ruostetsaari (en andere auteurs) niet deze specifieke vorm van zichtbaarheid bespreken, komt deze factor uit de praktijk wel overeen met de literatuur.

Daarentegen gaan zes respondenten dus dieper in op hoe lokale politieke partijen zichtbaar kunnen zijn in hun gemeente. Het verenigingsleven, vrijwilligerswerk, het bezoeken van lokale maatschappelijke organisaties en problemen en oplossingen aankaarten in de media helpen allemaal om zichtbaarder te zijn voor de kiezers. Daarnaast moet bij de huis-aan-huisbezoeken, of de intiemere contacten, niet alleen informatie gehaald worden. Partijen en politici moeten ook oplossingen brengen. Dit is in lijn met Aalberts en Keijser (2015), waarin zij aangeven dat politici hun eigen mediaprofiel moeten opbouwen om op te vallen. Dit kan niet alleen met de bovengenoemde voorbeelden, maar ook door bijvoorbeeld door te specialiseren op een bepaald terrein, denk aan het sociaal domein of duurzaamheid.

Verder wordt het netwerk niet vaak genoemd in literatuur. Dat terwijl zeven respondenten wel aangeven dat het hebben van een groot netwerk voordelig is voor onder andere zetelwinst. Zelfs voor zichtbaarheid kan een punt worden gemaakt dat een groot netwerk helpt. Zo kun je met journalisten in je netwerk snel de publiciteit opzoeken om problemen en oplossingen aan te kaarten.

6.3 Verschillen analyseren

Paragraaf 6.1 en 6.2 lieten al zien wat de verschillen waren tussen de literatuur en de praktijk. Deze verschillen spreken echter niet altijd voor zich. Waarom wordt het aantal campagnebijeenkomsten bijvoorbeeld niet genoemd door respondenten? Waarom wordt het netwerk niet genoemd in literatuur? Context kan hierbij helpen.

Context gebonden

Context bepaalt veel van de verschillen tussen praktijk en literatuur. Een paar context gerelateerde verschillen zijn onder andere periode, staat van de partij (denk aan ledenaantal en vrijwilligers), geografie, soort verkiezing en financiën. Van deze punten zijn de laatste drie het belangrijkste. Daarnaast lag de focus van deze scriptie meer op individuele raadsleden en partijbestuurders en niet zozeer op partijen zelf, waardoor de nieuwe definities en factoren anders konden zijn.

Geografie

Allereerst dus de geografie. Uiteraard bestaan er verschillen tussen Nederland, Finland en andere landen die onderzocht zijn in de geraadpleegde literatuur. Niet alleen qua economie, maatschappij en politiek, maar ook qua problematiek. Daarbij komt ook kijken dat onderzoeken gericht op andere landen veelal gefocust zijn op landelijke verkiezingen. Ook hier is opnieuw een verschil te vinden, namelijk het verschil tussen lokaal en landelijk. Waar de landelijke politiek kijkt naar grote, vrij abstracte problematiek zoals klimaatverandering, kijken gemeentes naar specifieke problemen die voor elke plaats weer verschillen. Denk bijvoorbeeld aan thuiszorg, bijstandsuitkeringen en handhaving van het parkeerbeleid via buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's). Raadslid 3 had bijvoorbeeld de afgelopen periode veel tijd gestoken in betaald parkeren in het centrum, een persoonlijke aangelegenheid voor veel inwoners van de gemeente van dit raadslid:

Maar de progressieve partijen, wij willen daar al best wel langer het gewoon over hebben, op sommige plekken in ieder geval, over betaald parkeren, want we hebben gewoon ook natuurlijk van die plekken, net als bijna alle gemeentes, waar altijd geklaagd wordt dat het altijd vol staat en dat staat dan regelmatig ook gewoon vol met mensen die hun auto daar een paar weken laten staan, niemand weet waarom.

– Raadslid 3.

Het type verkiezing

Het tweede verschil is het soort verkiezing. Bij de landelijke verkiezingen kan een partij met potentieel vijf zetels al rekenen op veel vrijwilligers. Met lokale verkiezingen verschilt het per gemeente hoeveel leden en vrijwilligers een partij heeft. Met twintig actieve leden, aldus Raadsleden 1 en 7, kan je in een gemeente van 30.000-100.000 inwoners goed campagnevoeren. Daarentegen, als een partij niet veel actieve leden heeft, dan wordt het al moeilijker. Raadslid 1 had dit bijvoorbeeld opgelost door een advertentie in de lokale krant te plaatsen met de vraag wie raadslid namens de partij wilde worden. Raadslid 2 heeft op zijn/haar beurt weer hulp gekregen van vrijwilligers uit nabije gemeentes. Zo is te zien dat het lokaal soms moeilijk is om vrijwilligers op de been te krijgen:

Daarnaast hebben we wel gewoon onze vrijwilligers natuurlijk, dus binnen de afdeling heb je... binnen die andere afdelingen heb je een soort club van een man of... nou misschien wel twintig ofzo, die wel bereid is ook om ook bijvoorbeeld voor elkaar wat werk te doen, dus we zijn de deuren langsgegaan. – Raadslid 2.

Financiering

Het derde en laatste verschil is financiering. Hoewel op landelijk niveau het verschil tussen partijen ook groot kan zijn, is het lokale verschil soms nog groter. Zo besprak Raadslid 7 dat zij een auto hadden om campagne te voeren en hadden de partijen van Raadsleden 9, 10 en 11 hoofdkwartieren waaruit zij campagne konden voeren. Raadslid 1 verbeeldt het verschil in campagnebudget mooi:

Ik bedoel, kijk nou wat wij deden was elke maand een klein deel van je fractievergoeding in de pot stoppen voor toekomstige campagnes, maar ja, als hun dat met twintig man doen, al doen ze maar honderd euro per maand en de wethouders wat meer omdat ze een hoger inkomen hebben, moet je eens kijken wat ze na een jaar al als campagnebudget kunnen hebben – Raadslid 1.

De afdracht vormt volgens Raadslid 1 dus een belangrijke factor. Met veel leden krijgt de partij al genoeg geld binnen voor de campagne. Tel daar de afdracht van raadsleden en wethouders bij op en de campagne is al goed gefinancierd

Factoren testen

Om meer overeenkomsten te ontdekken tussen literatuur en praktijk zijn bepaalde factoren getest door aan respondenten te vragen of ze daadwerkelijk van invloed zijn geweest op electoraal succes. Een aantal factoren uit de literatuur kon echter niet getest worden, zoals gebruikmaken van een reclamebureau. De factoren die wel getest konden worden, waren gender (sekse), beroep, leeftijd en gebruikmaken van een campagnebureau (of hoofdkwartier waar vrijwilligers bij elkaar konden komen). Respondenten gingen daarbij voornamelijk in op gender en het hoofdkwartier.

Over de factoren die wel getest konden worden, waren de meningen van de respondenten verdeeld. Zo meende Raadslid 9 dat gender (hoewel dit voor de meeste mensen eerder sekse is), beroep en leeftijd invloed hebben op electoraal succes. Althans, als dit om aantal stemmen gaat. Bij vrouwen is dit het duidelijkst te merken als zij bijvoorbeeld niet de lijsttrekker zijn. Indien de lijsttrekker een man is en een vrouw op de tweede plaats staat, dan trekt ook de vrouw een aanzienlijk deel van de

kiezers, net als de lijsttrekker. Recent is bijvoorbeeld ook een tactiek ontstaan om meer vrouwen in een gemeenteraad of Tweede Kamer te krijgen door op vrouwen te stemmen die lager op de kandidatenlijst staan, zo merkte Raadslid 8 op. Op die manier heeft gender (of sekse) invloed op electoraal succes.

Aan de andere kant waren er ook raadsleden die meende dat gender, beroep en leeftijd niet per se invloed hadden op electoraal succes. Raadslid 7 denkt dat bijvoorbeeld dat vrijwilligerswerk meer helpt om stemmen te trekken. Ook Raadslid 11 denkt dat persoonlijke kenmerken weinig invloed hebben, hoewel één vrouw (de nummer acht op de kandidatenlijst) net niet met voorkeurstemmen de raad heeft gehaald. Het feit dat de vrouw in kwestie bijna de raad haalde kwam echter niet vanwege het feit dat zij een vrouw was. Raadslid 11 dacht zelf dat het kwam door haar grote netwerk.

Ook van de kwestie van een hoofdkwartier (de plaats van waaruit de campagne gevoerd wordt) kon niet bevestigd worden of het invloed had op electoraal succes. Slechts drie raadsleden gaven aan een hoofdkwartier gebruikt te hebben. Alle drie gaven ze ook aan dat het voor electoraal succes geen direct verschil maakte, gezien het feit dat weinig inwoners langskwamen om te kijken. Daarentegen stelden ze wel dat het hebben van een hoofdkwartier, een plek waar vrijwilligers, de campagneleider, kandidaat raadsleden en huidige raadsleden bij elkaar konden komen, verbroederend werkte. Een hoofdkwartier was dus wel goed voor de moraal van de partij.

Voor de verschillen en overeenkomsten geldt dus ook hier weer dat context belangrijk is. Niet alleen de sekse of gender van de respondent zelf speelde een rol, maar ook de locatie en de grootte van de partij van de respondent waren belangrijk. Zo gaven mannen aan dat persoonlijke kenmerken geen rol speelden, terwijl vrouwelijke respondenten meenden dat deze wel invloed hadden. In [Tabel 6](#) staan alle vormen van electoraal succes nogmaals op een rij, gelinkt aan de verschillende factoren waarmee electoraal succes behaald kan worden.

Tabel 6. Overzicht van vormen van electoraal succes en de factoren die kunnen leiden tot die specifieke vorm van electoraal succes.

Vorm van electoraal succes	Factoren die kunnen leiden tot electoraal succes
Zetelwinst (literatuur)	<ul style="list-style-type: none"> • Sekse • Beroep • Gebruikmaken van reclamebureaus • Leeftijd • Beroepsopleiding • Aantal verkiezingsbijeenkomsten • Aantal gemeentes/plaatsen waarin campagne gevoerd wordt • Gebruik van campagneteam • Gebruikmaken van campagnebureau/hoofdkwartier • Buurten bezoeken • Open gesprekken voeren • Onafhankelijkheid van landelijke trends • Aansprekende kandidaten • Persoonlijke band tussen kiezers en politici • Band met samenleving • Zittende politici • Geld • Publiciteit
Zetelwinst (praktijk)	<ul style="list-style-type: none"> • Zichtbaar zijn • Sociale media effectief inzetten • Landelijke trends

Vorm van electoraal succes	Factoren die kunnen leiden tot electoraal succes
Beter scoren dan het landelijke gemiddelde	<ul style="list-style-type: none"> • Landelijke trends • Zichtbaar zijn • De juiste mensen op de juiste plaatsen zetten • Samenwerking zoeken met mensen die graag in publiciteit staan
Momentum vasthouden	<ul style="list-style-type: none"> • Samenwerken in de gemeenteraad • Zichtbaar zijn • Inwoners betrekken bij gemeentebestuur
Groter percentage naar de stembus	<ul style="list-style-type: none"> • Gender, beroep en leeftijd • Zichtbaar zijn • Huis-aan-huisbezoeken
De grootste partij in de gemeenteraad zijn en blijven	<ul style="list-style-type: none"> • Vrijwilligerswerk • Zichtbaar zijn • Blijven putten uit sport- en verenigingsleven
Meer kiezers trekken	<ul style="list-style-type: none"> • Huis-aan-huisbezoeken • Actief aan de slag gaan met specifieke thema's om deze in het nieuws te krijgen • Groot netwerk hebben
Aantal ingediende/aangenomen moties	<ul style="list-style-type: none"> • Landelijke trends • Zichtbaar zijn • In de coalitie zitten helpt daarbij

Vorm van electoraal succes	Factoren die kunnen leiden tot electoraal succes
Representatie (diverse kandidatenlijst)	<ul style="list-style-type: none"> • Internationale ontwikkelingen • Bewegingen die opkomen voor minderheden
Wantrouwende arme inwoners gaan stemmen	<ul style="list-style-type: none"> • Zichtbaar zijn • Huis-aan-huisbezoek • Informatie halen • Oplossingen brengen (vraag wat ze nodig hebben)

7. Conclusie en discussie

Electoraal succes behalen blijkt moeilijk te zijn. Net zo moeilijk is het definiëren van de term. De geraadpleegde literatuur beschrijft electoraal succes veelal als zetelwinst en soms ook als coalitiedeelname. Electoraal succes betekent immers 'succes betreffende de verkiezingen'. Op verscheidene manieren kan dit beïnvloed worden, denk aan sekse, beroep, leeftijd en het aantal plaatsen of gemeentes waarin campagne is gevoerd. De reden waarom literatuur niet veelzijdig is in het definiëren van electoraal succes, kan gevonden worden in het feit dat de literatuur veelal rond dezelfde periode is geschreven. Juist vlak na die periode, 2000 tot 2010, veranderde de wereld aanzienlijk. Denk aan het internet en de groeiende invloed van sociale media op niet alleen mensen, maar ook de politiek en de economie.

In de eerste deelvraag werd gekeken naar electoraal succes in academische literatuur. Het doel was het verdiepen van de term electoraal succes. Vaak kan electoraal succes ook in de praktijk gezien worden als zetelwinst. Het verschil is wel dat electoraal succes in geen enkel geval coalitiedeelname betekent. In de tweede deelvraag, waarin gekeken werd naar electoraal succes in de praktijk, werd de term meer verdiept. Niet alleen zetelwinst, maar ook beter scoren dan het landelijk gemiddelde of het aantal aangenomen moties konden vormen van electoraal succes zijn. Drie factoren hadden hier de meeste invloed op: zichtbaarheid, landelijke trend en huis-aan-huisbezoeken. Daarnaast kan de vorm van electoraal succes ook beïnvloed worden door de staat van de partij en de gemeente waarin de partij actief is.

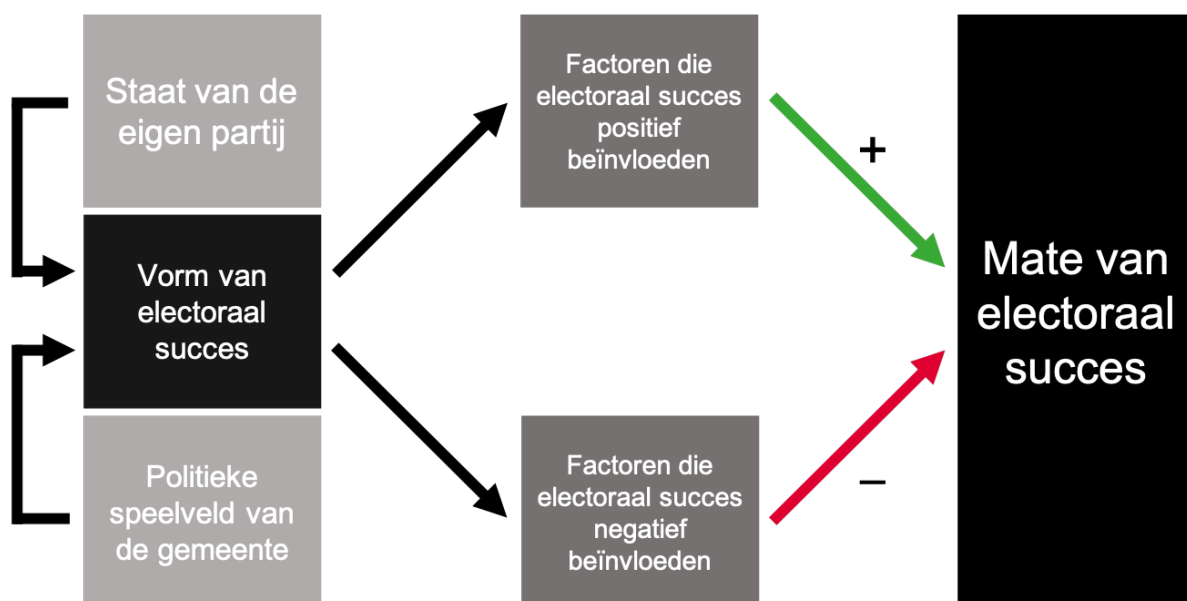
Hoewel overeenkomsten bestonden tussen literatuur en praktijk, waren dus ook verschillen op te merken. De derde deelvraag verkende de verschillen tussen electoraal succes in de literatuur en de praktijk. Niet alleen konden meerdere vormen van electoraal succes geïdentificeerd worden in de praktijk, maar deze konden tevens in twee categorieën verdeeld worden, namelijk 'zetelaantal' en 'voor de kiezer'. Het verschil tussen praktijk en literatuur kon uitgelegd worden door het verschil in context. De periode, geografie, financiering en het type verkiezingen droegen allemaal bij aan de verschillen.

Wat opviel tijdens het testen van de factoren, zoals besproken door Ruostetsaari, was dat de meningen verdeeld waren over de invloed van persoonlijke kenmerken. Interessant was dan ook dat deze verdeling via de genders van de respondenten liep.

Mannen vonden in ieder geval niet dat hun gender invloed had en dachten dat vrouwen daar beperkt invloed op hadden. De vrouwelijke respondenten dachten vrijwel allemaal – slechts één dacht hier anders over – dat gender invloed had op electoraal succes. Ook de invloed van een hoofdkwartier of campagnebureau werd betwijfeld door de respondenten. Dat wil zeggen, drie van de twaalf respondenten hadden een hoofdkwartier, waardoor ze iets over dit onderwerp konden vertellen. Hoewel het hoofdkwartier niet direct veel invloed had op electoraal succes, zorgde het wel voor verbroedering tussen de leden van de partij.

Op basis van de resultaten kan een vrij algemeen model worden opgezet waarin men moet bedenken wat voor soort electoraal succes behaald moet worden. Daarbij moet wel rekening worden gehouden met de staat van de eigen partij (denk aan de grootte van de partij, het ledenaantal, etc.) en het politieke speelveld in de gemeente (bovenliggende visie, belangrijke thema's, etc), die beiden invloed hebben op de vorm van electoraal succes. Aan de hand van de vorm van electoraal succes kunnen factoren worden gekozen die het succes positief kunnen beïnvloeden, terwijl de negatieve factoren gemeden moeten worden. Deze factoren bepalen de mate van electoraal succes (zie [Figuur 4](#)).

Figuur 4. Nieuwe conceptuele modellen om vorm van electoraal succes te bepalen en de factoren die dit positief kunnen beïnvloeden.

Discussie

Electoraal succes blijft complex. Elke vorm heeft zo eigen factoren en dit zou zelfs per respondent kunnen verschillen. Daarnaast houden respondenten vaak ook rekening met de eigen context, ofwel de gemeente en de grootte van de partij. Daar komt ook bij kijken dat je veelal niet kan weten waarom iemand op een specifieke partij stemt. Hierdoor is het lastig om een algemene conclusie op te stellen. Daarbij moet rekening worden gehouden met de sample, lokale partijen en GroenLinks afdelingen in Zuid-Holland, waardoor de resultaten en aanbevelingen tevens enkel toegepast kunnen worden op deze partijen in Zuid-Holland. Enige terughoudendheid is dus wel geboden tijdens het analyseren, waarbij nadruk is gelegd wat mogelijke factoren zijn op basis van de meningen van de respondenten. In het model was daarmee rekening gehouden, waardoor het vrij algemeen was ingevuld.

Hoewel ook maar 12 respondenten geïnterviewd waren, was er wel sprake van verzadiging wat betreft de antwoorden van de respondenten. Zoals opgemerkt was in [paragraaf 6.2](#) had elke respondent het over zichtbaarheid. Tevens bespraken vier van de zeven GroenLinks respondenten de huis-aan-huisbezoeken in hun gemeente. Dat neemt echter niet weg dat het onderzoek uitgebreid kan worden naar andere provincies en andere partijen om zo een compleet beeld te krijgen van electoraal succes in de lokale politiek in Nederland.

Een laatste punt zou gevonden kunnen worden in het feit dat deze scriptie kwalitatief van aard was. Bewijs dat een factor ook daadwerkelijk invloed had op electoraal succes was niet zomaar aanwezig. Het bewijs moest dus gevonden worden in verzadiging van de resultaten, hoewel dit nog steeds onder empirisch bewijs valt. Hierdoor ontstaat er ruimte voor nieuw kwantitatief onderzoek om de resultaten van deze scriptie te testen.

8. Aanbeveling voor partijen

Een aantal factoren kan in zijn algemeenheid gebruikt worden als aanbeveling voor lokale partijen. Deze factoren kunnen bij de elke vorm van electoraal succes gebruikt worden. Op de eerstvolgende pagina staan de 'do's' weergegeven, ofwel wat een partij in ieder geval wel moet doen. Vervolgens worden de 'don'ts' genoemd, hetgeen wat partijen niet moeten doen. Als laatste worden factoren benoemd waarvan de invloed nog onduidelijk is in de 'grijsgebieden'. Denk bijvoorbeeld aan landelijke trends, waar de staat en het functioneren van de landelijke afdeling bepalend kan zijn voor lokale afdelingen.

Do's

Wees zichtbaar

Samenwerking zoeken

Huis-aan-huisbezoeken

Netwerk gebruiken

Vrijwilligerswerk

Gebruik social media regelmatig

Don'ts

Negatief opvallen

Openlijk ruzie maken

Onzichtbaar zijn

Afwezigheid van leiderschap

Aandachtsgebieden

Landelijke trends

Als lokale afdeling moet je jezelf verbinden met of afstand nemen van de landelijke partij. Als lokale partij kun je vrijer bewegen en meegaan met of verzetten tegen landelijke trends.

Internationale ontwikkelingen

Internationale ontwikkelingen dwingen partijen om zich aan te passen aan de veranderende wereld om hen heen. Als hier goed op ingespeeld wordt, dan kan het positief uitpakken. Zo niet, dan kunnen negatieve consequenties volgen.

Persoonlijke kenmerken

Afhankelijk van wie je het vraagt zullen persoonlijke kenmerken invloed hebben op electoraal succes. Vrouwen zijn echter eerder geneigd om aan te geven dat hun gender daar invloed op heeft, in tegenstelling tot mannen. Maak hier gebruik van door een diverse lijst op te stellen.

Campagnebureau/hoofdkwartier

Een campagnebureau of hoofdkwartier wordt door weinig lokale partijen gebruikt. Inwoners komen ook niet vaak langs, zo bleek uit dit onderzoek. Voor electoraal succes is het dus niet nodig. Een hoofdkwartier kan echter wel zorgen voor verbodering tussen de vrijwilligers.

9. Bijlagen

Bijlage 1

Informatie- en toestemmingsformulier

Informatieformulier

Introductie

Mijn naam is Abel Snel, Bestuurskunde student aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Dit interview zal gebruikt worden voor een onderzoek naar lokaal electoraal succes in de regio Voorne-Putten. Het doel van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in modern passief kiesrecht en hoe men succesvol gekozen kan worden anno 2021 op een lokaal politiek niveau. De praktijkervaring wordt daarbij vergeleken met de beschikbare wetenschappelijk literatuur betreffende lokale politiek en electoraal succes.

Voor meer informatie over het onderzoek kunt u – uiteraard ook na het interview – contact opnemen via:

- E-mail: abelsnel1997@gmail.com
- Telefoonnummer (WhatsApp, bellen of SMS): 0610368145

Dataverzameling

Voor dit onderzoek zullen interviews gebruikt worden. Vragen die gesteld zullen worden hebben onder andere betrekking tot het verleden van de geïnterviewde persoon, hun visie op campagnevoering en het enthousiasmeren van vrijwilligers en inwoners van hun gemeente. De praktijkervaring wordt daarbij vergeleken met de beschikbare wetenschappelijk literatuur betreffende lokale politiek en electoraal succes.

Potentiële ongemakken en risico's

Er zijn geen fysieke, rechtelijke of economische risico's verbonden aan uw deelname in dit onderzoek. U bent niet verplicht om alle vragen te beantwoorden. Uw deelname is vrijwillig en kan op ieder moment beëindigd worden.

Vergoeding

Er is geen (financiële) vergoeding beschikbaar voor deelname aan dit interview

Vertrouwelijkheid en databescherming

De verzamelde data zal worden gebruikt voor een geaggregeerde data-analyse en vertrouwelijke informatie of persoonlijke gegevens zullen niet worden gebruikt in de uitkomsten van het onderzoek. De data zal worden opgeslagen op een beveiligde locatie voor zeven jaar.

Het delen van data

Ik deel de data met de Erasmus Universiteit Rotterdam en Steven Blok (scriptiebegeleider), met als reden het onderzoeken en schrijven van mijn masterscriptie, wat verplicht is voor het voltooien van mijn studie aan de Erasmus School of Social and Behavioural Sciences, Erasmus Universiteit.

Vrijwillige deelname en individuele rechten

Uw deelname is vrijwillig en het is mogelijk om op ieder moment te stoppen. Tijdens uw deelname aan het onderzoek heeft u het recht om meer informatie over de dataverzameling en analyse te vragen. Daarnaast heeft u het recht om uw toestemming in te trekken en te vragen naar verwijdering van uw data voordat de dataset is geanonimiseerd of het manuscript is ingeleverd om gepubliceerd te worden. U kunt dit bewerkstelligen door contact op te nemen met Abel Snel.

Mocht u klachten hebben aangaande het verwerken van persoonlijke gegevens in dit onderzoek, neem dan gerust contact op met Abel Snel.

Toestemmingsformulier *Lokaal electoraal succes*

Door het tekenen van dit toestemmingsformulier bevestig ik dat:

- Ik geïnformeerd ben over het doel van het onderzoek, de dataverzameling en het opslaan van data zoals beschreven in het informatieformulier;
- Ik het informatieformulier heb gelezen, of dat het aan me is voorgelezen;
- Ik mogelijkheden heb gehad om vragen te stellen over het onderzoek; de vragen zijn voldoende beantwoord;
- Ik vrijwillig toestemming geef tot deelname aan dit onderzoek;
- Ik begrijp dat er vertrouwelijk wordt omgegaan met de informatie;
- Ik begrijp dat ik de deelname op ieder moment kan beëindigen of het beantwoorden van vragen kan weigeren zonder enige consequenties;
- Ik begrijp dat ik mijn toestemming kan intrekken voor de dataset is ingeleverd voor goedkeuring.

Bovendien geef ik toestemming om:

	Ja	Nee
Ik geef toestemming om audio van het interview op te nemen		
Ik geef toestemming om video van het interview op te nemen		
Ik geef toestemming om citaten van mijn interview te gebruiken		

Naam van de deelnemer aan het onderzoek: _____

Datum: _____

Handtekening: _____

Bijlage 2

Tabel 7. Pseudoniemen van respondenten.

Raadslid 1
Raadslid 2
Raadslid 3
Raadslid 4
Raadslid 5
Raadslid 6
Raadslid 7
Raadslid 8
Raadslid 9
Raadslid 10
Raadslid 11
Bestuurslid 1

Bijlage 3

Interviewvragen

1. Kunt u iets over uzelf vertellen?
2. Waarom heeft u zich aangesloten bij [partij]?
3. Gaat u volgend jaar nog door?
4. Hoe balanceert u de gemeente/partij, werk, gezin, sociaal leven?
5. Hoe heeft u mensen enthousiast gemaakt om [partij] te helpen tijdens de campagne voor de afgelopen gemeenteraadsverkiezing?
  - a. Als kandidaten, fractie-ondersteuners, vrijwilligers, etc.
6. Hoe heeft u campagne gevoerd met [partij]?
  - a. Platformen: digitaal/sociale media, traditionele media, folderen, etc.
  - b. Campagnebureau
7. Waarmee heeft u inwoners van [gemeente] enthousiast gemaakt om op [partij] te stemmen?
  - a. Hoe weet u dat dat heeft gewerkt?
8. [Partij] zit al jaren in de gemeenteraad. Helaas heeft het wel zetels ingeleverd. Hoe verklaart u dit?

9. Electoraal succes wordt in wetenschappelijke literatuur vaak gedefinieerd als zetelwinst of deelname aan de coalitie. Hoe zou u electoraal succes definiëren?
10. Denkt u dat uw persoonlijke kenmerken, zoals leeftijd en beroep, invloed hebben gehad op de verkiezingsuitslag van 2018?
  - a. En waarom (denkt u dat)?
11. En hoe behaalt u met [partij] electoraal succes zoals u dat definieert?
  - a. Hoe weet u dat dat zal werken?

Axiale en selectieve codering

Axiale codering	Selectieve codering
Landelijke invloed	Landelijke invloed
Aansluiting bij partij	
Werk-privé balans	Persoonlijke aangelegenheden
Persoonlijke kenmerken	
De lokale partij	
Dominante ideologie	Lokale context
Lokale apolitieke organisaties	
Lokale thema's	
De campagne	
Zetelaantal	Zichtbaarheid
Sociale media	
Bestuurszaken	
De fractie	De partij

10. Literatuurlijst

- Aalberts, C., & Keijser, D.-J. (2015). In *De puinhopen van rechts. De partijen van Pim, Geert, Rita en Hero*. Delft: Eburon.
- Abels, R. (2018, Februari 10). Veel lokale PvdA-afdelingen doen onder andere naam mee aan verkiezingen. *Trouw*.
- Alle Peilingen. (2021, Augustus 6). *GroenLinks: vanaf 1964*. Opgehaald van allepeilingen.nl: <https://www.allepeilingen.com/index.php/peilingen-politieke-partijen-vanaf-1964-groen-links.html>
- Babbie, E. (2016). In *The Practice of Social Research*. Boston: Cengage Learning.
- Bekkers, V. (2017). In V. Bekkers, *Beleid in beweging. Achtergronden, benaderingen, fasen en aspecten van beleid in de publieke sector*. Den Haag: Boom uitgevers.
- Bennett, W. L. (2016). Citizens and the News. Public Opinion and Information Processing. In W. L. Bennett, *The Politics of Illusion* (pp. 70-72). Chicago; London: The University of Chicago Press.
- Boogers, M., & Voerman, G. (2010). Independent Local Political Parties in the Netherlands. *Local Government Studies*, 75-90.
- Boogers, M., & Voerman, G. (2020). *De lokale partij: profiel, organisatie en vertegenwoordiging*. Groningen; Enschede: Rijksuniversiteit Groningen; Universiteit Twente.
- Boogers, M., Lucardie, A., & Voerman, G. (2007). *Lokale politieke groeperingen. Belangenbehartiging, protest en lokalisme*. Groningen; Tilburg: Universiteit van Tilburg; Rijksuniversiteit Groningen.
- Boogers, M., Ostaaijen, J. v., & Slagter, L. (2010). *Lokale kiezers: lokale keuzes? Onderzoek naar de achtergronden en de betekenis van het stemgedrag bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2010*. Tilburg: Universiteit van Tilburg.
- Corbin, J., & Strauss, A. (1990). Grounded theory research: Procedures, canons, and evaluative criteria. *Qualitative Sociology*, 3-21.
- Creswell, J. (2013). In *Qualitative Inquiry & Research Design. Choosing Among Five Approaches*. Thousand Oaks: Sage Publications.

- De Lange, S., & Art, D. (2011, November 1). Fortuyn versus Wilders: An Agency-Based Approach to Radical Right Party Building. *West European Politics*, p. 1229.
- De Lange, S., Leyenaar, M., & Jong, P. d. (2014). *Politieke partijen: overbodig of nodig?* Den Haag: Raad voor het openbaar bestuur.
- De Volkskrant. (2013). 'Financiën PVV ondoorzichtig'. Opgehaald van De Volkskrant: <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/financien-pvv-ondoorzichtig~b38c240f/>
- Derksen, W. (2003). Lokale partijen, een andere politiek: Een onderzoek naar de lokale partijen bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1998. In P. Lucardie, I. Noomen, G. Voerman, P. Van Praag, W. Derksen, C. Hagemann, . . . D. Bosscher, *Jaarboek DNPP 2001* (pp. 1-237). Groningen: Rijksuniversiteit Groningen.
- Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen. (2020, November 17). *Meer over het DNPP*. Opgehaald van Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen: https://dnpp.nl/over_dnpp/meer
- Donnelly, M., & Norton, C. (2011). In *Doing History*. London; New York: Routledge.
- Ferber, P., Foltz, F., & Pugliese, R. (2007). Cyberdemocracy and Online Politics: A New Model of Interactivity. *Bulletin of Science, Technology & Society*.
- Flick, U. (2009). Coding and Categorizing. In U. Flick, *An Introduction to Qualitative Analysis* (pp. 319-323). London: Sage Publications.
- GroenLinks. (2019). *Geschiedenis*. Opgehaald van GroenLinks: <https://groenlinks.nl/geschiedenis>
- GroenLinks. (2021, Maart 13). *Facebook*. Opgehaald van Facebook.com: <https://www.facebook.com/groenlinks/photos/a.196532110505/10165050837385506>
- GroenLinks. (2021, Maart 9). *Facebook*. Opgehaald van Facebook.com: <https://www.facebook.com/groenlinks/posts/10165030517515506>
- Iggers, G. G. (2005). In *Historiography in the Twentieth Century: From Scientific Objectivity to the Postmodern Challenge*. Middletown: Wesleyan University Press.
- Ipsos. (2021, Januari 27). *Politieke Barometer*. Opgehaald van Ipsos: <https://www.ipsos.com/nl-nl/politieke-barometer>

Jackson, N. A., & Lilleker, D. G. (2009). Building an Architecture of Participation? Political Parties and Web 2.0 in Britain. *Journal of Information Technology & Politics*, 232-250.

Jongejan, D. (2017, Augustus 8). Het partijkartel bestaat niet. *AD*.

Keultjes, H. (2020, December 11). *De storm rond GroenLinks-kandidaat Bouchallikht gaat maar niet liggen*. Opgehaald van AD.nl: <https://www.ad.nl/politiek/de-storm-rond-groenlinks-kandidaat-bouchallikht-gaat-maar-niet-liggen~a4808829/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>

Kiesraad. (1998, Maart 4). *Gemeenteraad 4 maart 1998 (Nederland)*. Opgehaald van Kiesraad.nl: <https://www.verkiezingsuitslagen.nl/verkiezingen/detail/GR19980304>

Kiesraad. (2010, Maart 3). *Gemeenteraad 3 maart 2010*. Opgehaald van Kiesraad: <https://www.verkiezingsuitslagen.nl/verkiezingen/detail/GR20100303>

Kiesraad. (2014, Maart 19). *Gemeenteraad 19 maart 2014 (Nederland)*. Opgehaald van Kiesraad: <https://www.verkiezingsuitslagen.nl/verkiezingen/detail/GR20140319>

Kiesraad. (2017, Maart 15). *Tweede Kamer 15 maart 2017*. Opgehaald van Kiesraad.nl: <https://www.verkiezingsuitslagen.nl/verkiezingen/detail/TK20170315>

Kiesraad. (2018, maart 22). *Gemeenteraad 21 maart 2018 (Nederland)*. Opgehaald van Kiesraad: <https://www.verkiezingsuitslagen.nl/verkiezingen/detail/GR20180321>

Kiesraad. (2018, Maart 21). *Gemeenteraad 21 maart 2018 (Nissewaard)*. Opgehaald van Kiesraad.nl: <https://www.verkiezingsuitslagen.nl/verkiezingen/detail/GR20180321/671733>

Kiesraad. (2021, Juni 7). *Alle verkiezingen*. Opgehaald van Kiesraad.nl: <https://www.verkiezingsuitslagen.nl/verkiezingen?s=&v=2014&t=2021>

Kiesraad. (2021, April 24). *Staatkundig Gereformeerde Partij (SGP)*. Opgehaald van Kiesraad: <https://www.verkiezingsuitslagen.nl/partij/staatkundig-gereformeerde-partij-sgp>

Kiesraad. (2021, Maart 17). *Tweede kamer 17 maart 2021*. Opgehaald van Kiesraad: <https://www.verkiezingsuitslagen.nl/verkiezingen/detail/TK20210317>

- Kiesraad. (2021, Mei 4). *Verkiezingen*. Opgehaald van Kiesraad.nl: <https://www.verkiezingsuitslagen.nl/verkiezingen?s=Tweede+Kamer&v=2012&t=2021>
- Klaassen, N. (2021, Februari 15). *Het coronavirus verlamt de verkiezingscampagnes*. Opgehaald van Parool.nl: <https://www.parool.nl/nederland/het-coronavirus-verlamt-de-verkiezingscampagnes~b1b26f1d/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>
- Kushner, J., Siegel, D., & Stanwick, H. (1997, September). Ontario Municipal Elections: Voting Trends and Determinants of Electoral Success in a Canadian Province. *Canadian Journal of Political Science / Revue canadienne de science politique*, 544-551.
- Lucardie, P. (2006). *Twee in, dertien uit. Electoraal succes en falen van nieuwe partijen in 2006*. Groningen: Documentatiecentrum voor Nederlandse Politieke Partijen.
- Norris, P. (2004). *Building Political Parties: Reforming Legal Regulations and Internal Rules*.
- NOS. (2021, Maart 18). *Waar komen de nieuwe kiezers voor D66, FvD en andere partijen vandaan?*. Opgehaald van NOS.nl: <https://nos.nl/collectie/13860/artikel/2373104-waar-komen-de-nieuwe-kiezers-voor-d66-fvd-en-andere-partijen-vandaan>
- ONS Nissewaard. (2021, Maart 16). *ONS Nissewaard - startpagina*. Opgehaald van Facebook: <https://nl-nl.facebook.com/nissewaard/>
- PVV. (2021, Maart 29). *PVV - Partij Voor de Vrijheid*. Opgehaald van Facebookpagina van de PVV: <https://nl-nl.facebook.com/partijvoordevrijheid>
- Raad voor het Openbaar Bestuur. (2020). *Decentrale taak is politieke zaak. Naar een sturende rol van de gemeenteraad in het sociaal domein*. Den Haag: Raad voor het Openbaar Bestuur.
- Rooduijn, M. (2021, April 8). *Waarom links zo veel Kamerzretels kwijt is*. Opgehaald van De Correspondent: <https://decorrespondent.nl/12268/waarom-links-zo-veel-kamerzretels-kwijt-is/34126817135356-41201c52>
- Ruostetsaari, I. (2000). Explaining Electoral Success in Parliamentary Elections. The Case of Finland. *Do Campaigns Matter? The Political Consequences of*

Modern Electioneering. Copenhagen: The European Consortium for Political Research.

Teije, S. t. (2021, Maart 13). *Particuliere beleggers kochten in tien jaar kwart huizen in grote steden op* . Opgehaald van Nu.nl:

<https://www.nu.nl/economie/6121454/particuliere-beleggers-kochten-in-tien-jaar-kwart-huizen-in-grote-steden-op.html>

Thiel, S. v. (2020). Bestuurskundig Onderzoek: Een methodologische inleiding. In S. v. Thiel, *Bestuurskundig Onderzoek: Een methodologische inleiding*. BUssum: Uitgeverij Coutinho.

Verhoeven, N. (2014). In *Wat is onderzoek? Praktijkboek voor methoden en technieken*. Den Haag: Boom Uitgeverij.

Zuidervaart, B. (2020, November 25). *Jesse Klaver lijkt weinig geleerd te hebben van de affaire met Zihni Özdil*. Opgehaald van Trouw.nl:

[https://www.trouw.nl/politiek/jesse-klaver-likt-weinig-geleerd-te-hebben-van-de-affaire-met-zihni-](https://www.trouw.nl/politiek/jesse-klaver-likt-weinig-geleerd-te-hebben-van-de-affaire-met-zihni-ozdil~bf21b6e6/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F)

[ozdil~bf21b6e6/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F](https://www.trouw.nl/politiek/jesse-klaver-likt-weinig-geleerd-te-hebben-van-de-affaire-met-zihni-ozdil~bf21b6e6/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F)

Zur, R. (2019). Party survival in parliament: Explaining party durability in lower-house parliaments. *European Journal of Political Research*, 960.